

HIREK

Kormányzói elismerés. Schächter Sándor mérnöknek, a Kormányzó Ur Öfömlétsága, különös érdemeinek elismeréseképpen a századosi rendfokozatot adományozta.

Az Izr. Siketnéma Orsz. Intézete vezérőlbizottsága az intézet megdicsőült névtelen megalapítójának és Kaszab Aladárnak, az intézet második megalapítójának, valamint jövevények emlékére f. évi május hó 16-án, csütörtök délelőtt 12 órakor a Hősök Emléktemplomában gyásztisztasítást tart, melyre az intézet jövevényei és az intézet iránt érdeklődők ezúton is meghívotnak.

A Zsidó Patronázs jubiláris közgyűlés Egyesület f. hó 21-én d. u. 5 órakor jubiláris közgyűlést tart a Pester Lloyd Társulat dísztermében működésének negyedszázados évfordulója alkalmából. Az egyesületet felekezeti kiválító vezető egyéniségei alapították 1910-ben az igazságügyminisztérium kezdeményezésére és kitüntető támogatásával. Az elmúlt 25 év alatt az elhagyott és zülles veszélyének kitett zsidó gyermekek ezreit mentette meg az egyesület a társadalom és a zsidóság számára. Jubiláris közgyűlésén számot akar adni végzett munkájáról és új erőt meríteni gyermekvédő törekvései továbbvitelére. Kívánatos volna, hogy a hittestvérek a közgyűlésen — melyen a legmagasabb világi és egyházi hatóságok is képviseltetik magukat — minél nagyobb számban vegyenek részt, hogy evvel is dokumentáljuk az emberiség legősibb szociális törekvéseit: a Biblia iránt való ragaszkodásunkat és a modern idők szellemében végzett gyermekvédő törekvések iránt való érdeklődésünket.

Gyásznap. A Pesti Izr. Nőgyűlés f. hó 15-én, szerdán délután négy és fél órai kezdettel tartja meg leányárvaházának templomában (VII. Hungária közp körút 149.) elhunyt alapítóinak és alapítványozóinak emlékére a szokásos évi gyásznapot, amelyre az elhunyt alapítók és alapítványozók hozzátartozói, az egyesület tagjai és az árvaház barátai és pártói ezúton tisztelettel meghívotnak.

Templomi adomány. A szekszárdi jónevű, nagy hagyományokban gazdag Kron-család általánosan becsült és tisztelt seniora, Kron Sámuel ez évben töltötte be életének kilencvenedik évét, amely alkalmából hálás gyermekei remekművű díszes menórát ajánlottak fel a templom javára. Peszach első estjén gyultak ki először a lángocsák a menórakon, amely alkalommal dr. Rubinstein Mátyás főrabbi ékes szavakkal köszöntötte az ünnepeltet,

melyben többek között az alábbiakat mondotta: „A peszach fény is az egyiptomi sötétségre emlékeztet. De mi most egy új fényvel gazdagodtunk, amely innen az oltár felől egy díszes, ékes menórából hinti világosságát. Oltártól is jött, a gyermeki szeretet oltárától. Gyermekek ajánlották azt, szent ajándékul egy agg atya tiszteletére. Nemcsak világító fény árad a menórából, lobog abban égi fény is. Egy atya végtelen jóságának, szeretetének fénye gyermekei iránt, egy ember, egy igaz, jóságos, vallásos, istenfélő, gáncstalan ember erényeinek fénye s jó gyermekek hálájának, szeretetének, tiszteletének, gyöngéd figyelmének fénye. Valahányszor ez a menora ki fog gyulni, sohasem csupán fénynek az árszótját fogja jelenteni, hanem szép s nemes családi s emberi erényeknek sugárzó táját is.”

Maimoni ünnep Dombóvár. Kegyeletes ünnepé avatta a dombóvári izr. hitközség Maimoni Mózes születésének 800. évfordulóját. Az április 28-án, délután 5 órakor megtartott templomi ünnepségen Berkovits Leó főkantor minchája után, dr. Bárány Lipót főorvos, hitközségi elnök magas szárnyalású, méltó és magasztos gondolatokban gazdag megnyitóbeszédében változta a nap jelentőségét, kiemelve a zsidóság tántoríthatatlan hűségét a valláshoz és a hazához. Stern Ella okl. tanítóno mély átérzéssel szavalt, Gescheit Aladár tanító ismerette ezután Maimoni életrajzát. Utána Gerstl Janka ária és dalénekesnő héber és jiddis dalokat adott elő. Dr. Friedmann Hillél főrabbi klasszikusan felépített nagyszabású beszédében méltatta Maimoni működését és hatását a zsidóságra. Ezután Bondi Olga megrázó erővel és rendkívüli átérzéssel adott elő részleteket Stefan Zweig „Jeremiásából.” Dr. Friedmann Hillél záróbeszédében megemlékezett a Maimoni szellemében fel fogó zsidó hitet és tudományt szolgáló jeruzsálemi egyetem fennállásának 10 éves jubileumáról, majd befejezésül elmondotta Maimoni 13 hitágazatát.

A kaposvári izr. hitközség május 12-én, Maimoni Mózes születési évfordulóján templomi ünnepséget rendez.

Alfréd Rosenberg szerint a pápa Mint a „Reichspost” jelenti, Alfred Rosenberg, a náci-Németország propaganda minisztere legközelebb „Korunk sötét férfiaihoz” cím alatt könyvet fog megjelentetni, amelyben többek között be fogja bizonyítani, hogy XI Pius pápa anyai ágon zsidóktól származik és Pacelli kardinális-államtitkárnak volt egy zsidó rokona is. Rosenberg szerint ez az oka annak, hogy az új vatikáni törvénykönyvben többé szó sem esik a zsidókról.

Rigában is zsidó tengerészeti iskola nyílik. Olasz mintára Rigában az ottani

zsidó „Balti Jachtklub” elhatározta, hogy tengerészeti iskolát nyit, olyan zsidó fiúk számára, akik mint tengerészek, kikötői munkások, vagy halászok kívánának később palesztinai vizeken dolgozni. Eddig többszáz tanuló jelentkezett.

Weizmann visszavonul a politikától? Mint Jeruzsálemből írják, a cionista világszervezet egykori elnöke, dr. Chaim Weizmann azzal a gondolattal foglalkozik, hogy visszavonul a politikától. Ezt a szenzációs értesülést a jeruzsálemi hírszolgálat azzal támasztja alá, hogy Weizmann hajlandónak mutatkozik a Lord Melchett kezdeményezésére megalakult új palesztinai kémiail ipari vállalat (mely százezer font alapítókével most indul meg Palesztinában) elnöki állásának elfogadására.

Az amerikai zsidóság memoranduma az osztrák kormányhoz. Az American Jewish Congress memorandumot adott át Edgar L. G. Prochnik washingtoni osztrák követnek, hogy azt kormányhoz továbbítsa. A memorandum hivatkozik Dollfuss és Schuschnigg kancellárok nyilatkozataira, melyekkel ellentétben aggodalmat keltő propaganda és aktivisztikus tevékenység folyik az osztrák zsidók ellen, melyeket a kormányzat fedez. A memorandum, mely a helyzet megváltoztatását sürgeti, ezután felsorolja azokat a sérelmeket, melyek a zsidókat élethivatásukban, felekezeti intézményeiben, kulturájában és az iskolai oktatásban érték.

Felelős szerkesztő és kiadó:
PINTÉR MIKSA.

Előfizetési ára mellékletekkel együtt 40 pengő.

Kellner Albert könyvnyomdája, Budapest, VI., Hajós-utca 27. Tel.: 29-0-71 18-9-98. Felelős: Dr. Kellner László

TIVOLI FILMSZÍNHÁZ

VI., NAGYMEZŐ-U. 8. TEL.: 23-0-49

Csütörtöktől, május 9-től

Kabos Gyula, Verebes Ernő, Gózon Gyula, Csikós Rózsi, Uray Ida, Berkó Lili, Somló István, Pethes Sándor

EZ A VILLA ELADÓ

Vigjáték 10 felvonásban.

Simó Margit, Adele Sandrock, Georg Alexander, Ralph Artur Róbert

KITZBÜHELI KALAND (Cigányvér)

Zenés, énekes vigjáték 10 felvonásban. HIRADÓK

Az előadások kezdete hétköznap 7/8, 1/7, 3/10 vasár- és ünnepnap 2 órától folytatásosan. Az első előadás mérésüket helyreállít. Jegyértékelésköznap egy órával az előadás megkezdése előtt, vasár- és ünnepnap d. e. 11 ó.

végleges villanyos szörtelenítés, szemölcsirtás, quarz:

Pollák Sarolta kozmetikai intézete Andrassy-ut 32. I. Budapest, Páris többszörösen kitüntetve.

„Miracle” szörtelenítő, „Miracle” szépségápolószerek. (Kérjen prospektust.) Díjtalan tanácsadás.

Modern szépségápolás,

EGYETÉRTÉS

ZSIDÓ POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Thék Endre-utca 20

SZERKESZTI:
PINTÉR MIKSA

Telefon: 32-4-17. — Postatakarékpénztári csekk számla: 27.003

A méltatlankodó zsidók

Dubnov könyve a zsidók történetéről nemrég jelent meg magyar nyelven is és a Nemzeti Újság egyik legutóbbi száma terjedelmes kritikát közöl róla. Érdekelhetnek bennünket a következő sorok:

„Az egész könyvön átvonul az „üldözöttség” szent menkális leírása, mint alapszínezte annak a történelmi kor-szahnak, amely a világgá kergetés út napjainkig tart. Szinte nem is lát egyebet a szerző művének ama részében, amelyet az európai zsidóság közép- és újkori történeének felsorolásában foglal össze. A monoton, siránkozó és méltatlankodó hang terhet súlyosbítja az hogy a szerző mindig másokat keres az „üldözöttek” okát és pillanatig sem látszik arra gondolni, hogy az egyiptomi korszakot napjainkig megújuló „üldözések” melyből okat keresse.”

Ez a néhány mondat igen világos meghatározása annak a beállításnak, amelyben a keresztény világ él, ha a zsidóság sorsát igyekszik megérteni. Az ő számukra az üldözöttség csak időző-jellel létezik. Ők nem veszik komolyan, hiszen nem őket üldözik. A sebészek sem fáj, ha felvágja a beteg hasát. Továbbá: a kritikus, a Nemzeti Újság elegáns nyelvű műbírálója, lelke melyből fel van habborodva, hogy a zsidó történetíró az üldözöttség felett nemcsak siránkozik, hanem méltatlankodni is merészel. Valahogyan úgy véli a cikliró úr, hogy a zsidóság nyugodtan viselje el borzalmas sorsát és eszébe ne jusson egyetlen jalkiáltással, vagy tiltakozással válaszolni. Mert az ilyesmi megzavarhatja a keresztény világ békés egyetértését a zsidókkal szembeni elutasító állásfoglalás terén.

Szóval méltatlankodni sem szabad, mert hiszen a zsidó nyilván arra van teremtve, hogy üldözöttek az idők végétlen át, bűnbak legyen a történelem ezer eseménye során és ő képviselje azt a fajtat, amelynek esze van, szíve van, csak éppen gerince nincs. Megbocsájt a mélyen tisztelt cikliró úr, de mi nem kérünk a zsidóság ilyen meghatározásából. Végtelessen fájjaljuk, hogy megzavarjuk a túlóladal békejét, nyugalmát és az emésztés józú csöndjét, mert mi igenis méltatlankodunk. A zsidók olyan merész emberek, hogy elképzelik, hogy az államok törvényei rájuk is vonatkoznak. Nemcsak akkor,

amikor kötelességteljesítésről van szó, hanem a polgárok jogairól szóló paragrafusok alkalmazásánál is.

A zsidók méltatlankodnak, mert elképzelik, hogy azok a bibliai törvények, amelyeket ok adtak az emberiségnek, rájuk is vonatkoznak. A zsidók is embernek hiszik magukat, akik helyet kérnek a nap alatt és egyenjogúságot a szabad emberek között. Mellékesen: ha a zsidók mindezt nem tennek, ha nem méltatlankodnának és nem „siránkoznának monoton hangon”, akkor több mint valószínű, hogy régesrég megszűnt volna a zsidóság létezni. Mert az a körülmény, hogy a világ lelkiismerete kétezer esztendeje kénytelen velünk foglalkozni, a tény, hogy nem vagyunk jó fiúk és méltatlankodunk, védekezünk, ha kell vereksznünk is; nem egyéb, mint a zsidó népek az élethez való törhetetlen és izzó ragaszkodása.

Mi tehát szorgalmasan tiltakozunk továbbra is, az a véleményünk, hogy méltatlankodásunk általában nem eléggé hangos. Még mindig nem hallják elegendően. Még mindig akadnak igen művelt és igen magas erkölcsi érzékkel megáldott keresztény férfiak, hazánkban is, másutt is, akikhez nem jut el panaszkodó szavunk. Ők ugyanis olyan magas elefantöntornyokban ülnek, hogy úgy tesznek, mintha nem hallanák a zsidó nép kétségbeesett zokogását. Ezek a keresztény férfiak tisztában vannak azzal, hogy az evangélium, a kereszténység tanításainak minden betűje élesen ellentmond annak a politikának, amit ma egyes európai államokban a zsidóság ellen folytatnak. Ez az ellentmondás annyira nyilvánvaló, hogy egyes európai államok inkább az evangéliumot dobják ki törvénytáruk-ból, inkább Krisztust gyalázzák meg, de a zsidóüldözést nem hagyják abba. Más európai országokban, így például hazánkban, még nem gondolták ilyen következetesen végig a dolgot: nálunk egyelőre megvan és fennáll változatlanul az evangélium tisztelete, de megvan és fennáll változatlanul a zsidóság megsemmisítésére irányuló szándék is.

Eszembe jut itt mindjárt valami, tudillik egyetemi megveretése története, mely 1922-ben játszódott le. Napról-napra ott ült mellettem az előadásokon egy volt aktív keresztény százados, egyelőre még uniformisban, akivel kiscseréltük jegyzeteinket és dacára a korkülönségnek. — Ő tizenöt esztendővel volt idősebb nálam — bizonyos kollégialis barátság fejlődött ki köz-

tünk. Ez a százados, akinek a háború végén ott kellett hagyni a katonaságot és polgári foglalkozást keresnie, jelen volt akkor, amikor az egyetem aulájában tizen-tizenötven verték meg és sorok íróját. Mikor a földön fekvüdtem, még fél szemmel láttam, hogy a kolléga úr az egyetem fekete táblája előtt áll és szorgalmasan tanulmányozza a rektori és dékáni ukázokat. E percben ügylátszik nem volt fontosabb dolga. Töle három méternyire verték a zsidót, akivel barátságban volt. Nem mondom, a kolléga úr nem vett részt a verekezésben, sőt távöltartotta magát diszkretnen és finoman. Fájdalom, ez a diszkretné annyira ment, hogy nem tartotta szükségesnek zsidó társát, akivel napról-napra, óráról-óra érintkezett, megvédelmezni. Másnap jelentkeztem az előadáson, felkötött karra. A százados úr nem érdeklődött. Nyugodtan beszélgettünk, mintha mi sem történt volna, továbbra is cserélgettük jegyzeteinket. Csak a barátság lett egy árnyalattal hűvösebb.

Ezt az apróságot, amit most elmondtam nagyon jellemzőnek tartom. Azt tanultam meg belőle, hogy a zsidóval lehet érintkezni, sőt barátságot kötni is, ha muszáj, de a barátság konkluzióit levonni, a baráti szolidaritást alkalmazni, már nem muszáj. Mi védekezünk, méltatlankodunk, meg is hallgatnak bennünket, tiszteletteljes távolságból, de segítségünkre nem jön senki. Mi pedig gyöngék vagyunk a többszörös túlerővel szemben.

Még eszembe jut az is, hogy a tucat fiatalember, miközben ómosbotokkal ütöttek fejbe, még meg is kérdezte, hogy vajjon mikor megyek Jeruzsálembe? Azt válaszoltam, hogy amikor parancsolják, mert végre is, ilyen válságos pillanatokban, mikor az ember a földön fekszik, nem lehet hazafias értekezéseket tartani arról, hogy nekem itt e helyen annyi jogom van a földhöz, mint nekik. Viszont a dolog úgy áll, hogy amit az egyén nyugodtan jegyezhet, a Jeruzsálemben, vagy Tel-Avivba való elvonulást, azt a négyszáz-ezer főnyi magyar zsidóság sem meg nem ígérheti, sem meg nem teheti. Ezzel végre egyszer tisztában kell lennie a túlóladalnak, beleértve a leghangosabb búcsúztatót, Milotay István urat is. A magyar zsidóság jogfosztásai során nem egyszer érezte és érzi, hogy ebben az országban nem úgy bántanak vele, mint ahogy megérdemli. Viszont mégsem távozhatunk, négyezer négyezer tőmeg, mert egyrészt ezer érzelmi és

gazdasági szál köt ehhez a földhöz, másrészt meg vagyunk győződve arról, hogy el sem engednénk bennünket. Az a körülmény, hogy a magyarországi cionista mozgalom arányai igen szerények, mert a hatóságok a mozgalmat nem kezelik túlzott rokonszenvvel: arra enged következtetni, hogy a magyarság a zsidók nagyarányú kivándorlását nem nézné olyan nagy lelkesedéssel. Ami érthető, mert hiszen a magyar zsidóság képviselői ezidőszakra a gazdasági élet európaiságát és fejlődési készségét Magyarországon.

Ha pedig így áll a dolog, akkor nagyon szépen kérjük a túldolalt, hogy ha már nem segít rajtunk, ha továbbhalad a jogfosztások terén, úgy ne tiltakozzon, ha méltatlankodunk és „motonon hangon siránkozunk”. Belátjuk

Maimuni racionalizmusa

I.

Halhatatlan mesterek szellemi hagyatéka igen gyakran van kitéve az utókor helytelen magyarázatainak. A legjámborabb gondolat is olykor-olykor félreértésekre ad okot, melyek végtére teljesen hamis, vagy legalábbis ferde megvilágításba helyezik azt, aki e gondolatot felszínre vetette. Igazán nem akarunk ünneprontók lenni, de a Rambam körül ülő ünnepek kényeszeritenek bennünket arra, hogy Majmunit védelmünkbe vegyük azokkal szemben, akik benne kizárólag a bölcseszt, vagy ahogy egyik zsidó gondolkodó nevezi, a „racionalizmus klasszikusát” ünneplik.

Az ellenséget saját fegyverével támadni mindig a leghathatósabb stratégiai eljárásnak bizonyult, mind politikai, mind szellemi téren, kár volna tehát ebben az esetben a „régies”, az ellenfél szerint „berozsdásodott” ortodox fegyverekkel előállni akkor, amikor a szabadon gondolkodás és felvilágosodás híveinek nagy öröme olyan munkáról számolunk be, amely nézeteket gyökerestől szakítja ki abból a talajból, melybe ők ezeket helyezni szerették volna: a Rambam racionalizmusából.

Leo Straussnak a napokban jelent meg a berlini Schocken-Verlag kiadásában egy igen érdekes munkája „Philosophie und Gesetz” címen. Ha másért nem, hát már csak a bevezetése miatt is érdemes ezt a könyvet elolvasni, mert olyan világosan és kézzelfoghatóan bizonyítja be a modern racionalizmusnak zsidó szempontból való tarthatatlanságát, mint talán a Rambam óta senki. Jóleső érzés nagy gondolkodó szájából hallani azt, ami a hitű zsidó lelke mélyén fekszik, lelki elégtétel a Tóra parancsai szerint élő embernek olvasni azt, amit jómaga hordoz szívében, egy sarkából kifordított és is-

Legolcsóbb

Ciánózás garanciával
Telefon: 34-7-99.
Kónya József és Jankura V.M.
VIII., Gólya-utca 43. szám.

ugyan, hogy ez némileg zavarja az emésztést és az optimista tavaszi hangulatot. A mi gyomrunk azonban már régóta rossz és mi már régóta nem vagyunk optimisták. Nem kívánhatják tőlünk, hogy elfojtsuk a lelkünkbeli felakadó keserűséget. Mert nekünk az a véleményünk, hogy az igazságtalanságnak, ha már fegyverrel le nem küzdhető, van egy másik ellenszere és ez a szabadon és bátran kimondott szó. Ezt a szabad, bátor szót fogjuk mindig használni, akár tetszik, akár nem. És méltatlankodni fogunk addig a percig, amíg a túldolalt rá nem jönnek arra, hogy nem a füllük cseng, hanem tényleg a magyar zsidók százezreinek jajszava hatol el az ő elefántcsonttoronyukig.

Berend Pál

tentelen világ káoszában. Hosszú és vívódásteli fejlődési folyamat végére értünk, mely a régi alternatíva, ortodoxia vagy felvilágosodás helyett új kérdéssel áll az emberiség elé: ortodoxia, vagy ateizmus. Bármilyen merésznek is hangzik első percben ez a megállapítás, Leo Strauss napnál világosabban bizonyítja, hogy a régi liberalizmus útján elindulva, következetes továbbfejlődés után az emberi gondolkodás végső állomása mégis csak az amely Spinozában találja meg a maga eredőjét, ideig-óráig szembe találja magát ugyan egy mérsékeltliberalizmussal, mely kompromisszumot igyekszik kötni az ortodoxia és a liberalizmus hitbeli tanai között Hobbes, Spinoza, Voltaire és Reimarus tanai azonban mindinkább aláássák e kompromisszum alapjait, a felvilágosodás és szabadgondolkodás hívei kénytelenek „magasabb” régiókba emelkedni, ahol a Lessing-féle „Verinnerlichung” elve alapján a két ellentétes világnézet közötti szintézis teszi lehetővé számukra azt, hogy egyfelől a tradíció alapjai sem rendülnek meg teljesen, másfelől pedig a felvilágosodás tanai is valamilyen mértékben rehabilitálva vannak. Ez a helyzet azonban tarthatatlan, mert hiszen a „Verinnerlichung” valóban nem jelent egyebet, mint a teremtés csoda és kinyilatkoztatás biblikai fogalmi igazsága és tiszta értelmének meghamisítását. Itt azután már nincs megállás, mert az út rohamosan lejtősödik és az ember ördögi gyorsasággal lendül át a mérsékelt liberalizmus légköréből a céltalan és sivár hitelenségbe. Ilymódon a régi alternatíva: ortodoxia vagy felvilágosodás helyébe valóban az új alternatíva lép: ortodoxia vagy ateizmus.

Az új kornak eme súlyos problémája részünkre, ortodox zsidók részére valóban nem probléma, mert mi idejekorán éreztük meg e kérdés súlyosságát és menedéket találtunk a Tóra parancsainak szárnnyai alatt. De vajon hol hibáztak a zsidó felvilágosodás hívei? Alighanem a „Tévelygők Vezetője”-ben tévedtek hamis ösvényre és vakságukban saját rossz lelkiismeretük megnyugtatóra kerestek halhatatlan tanítómeisterünk gondolataiban olyan támasztékokat, melyek a magukalkotta modern racionalizmusának szolgálhat-

nának alapul. Pedig a Rambam valóban a „racionalizmus klasszikusa”, de nem abban a formában, ahogyan az újkor felvilágosodott elméi látják.

(Vége következik.)

Dr. Stern Salomon

A berni bíróság hamisítványának mondotta ki a „Cion bölcsei” jegyzőkönyveket és törvényellenesnek nyilvánította a „nemzeti szocialista szövetség” röpiratát

Bernből jelentik: A „Zion bölcsei” jegyzőkönyvei körül folyó perben kedden hoztak ítéletet. Az ítélet megállapítja, hogy nem merült fel bizonyíték arra, hogy a jegyzőkönyveket egy titkos zsidó világkormány megbízásából szövegezték meg. A jegyzőkönyvek hamisítványoknak és plágiumoknak tekintendők és éppen úgy, mint a Tritsch kiadásában megjelent szerződések és pótlások a ponyvairodalomról szóló berni törvény 14. cikkelyének rendelkezése alá esnek. Egyidejűleg törvényellenesnek nyilvánították a „nemzeti szocialista szövetség” röpiratát, amelyet a felperesek kifogásoltak, hasonlóképpen a Der Eidgenosse című újság néhány számát.

Ezek értelmében a „jegyzőkönyvek”-nek egy gyűlésen való árusítása miatt 20 frank büntetésre ítélték a berni Schnell vádlottat, 50 frank pénzbüntetésre ítélték a zürichi Fischert, a nemzeti szocialista szövetség volt országos vezetőjét, a szövetség egy kiáltványa és a Der Eidgenosse című újság néhány számának tartalma miatt.

Az eljárás költségeiben a két elítéltet, — amennyiben az eljárás rájuk vonatkozott — elmarasztalták. Az ítélet kiszabásánál figyelembe vették, hogy a cselekmény már régen történt.

A többi három vádiottat, akik csak szervezettüknek tagjainak állottak a bíróság előtt, felmentették és részükre kártérítést ítélt meg.

Schnell vádlott ügyvéde révén nyomban fellebbezett, úgyhogy a per még a fellebbezési bíróságot is foglalkoztatni fogja.

A tárgyalás megkezdése előtt a bíró kijelentette, hogy Fleischhauer szakértő Minger kótársasági elnökénél azért tett panaszt, mert Loosli szakértő szakvéleményében Németországot és a német birodalmi kormányt megtámadta, anélkül, hogy a bíró ezt kifogásolta volna. A kótársasági elnök, Motta, a rendőri minisztérium vezetője jelenlétében közölte ezt a bíróval. A bíró most kijelentette, hogy ha Loosli szakvéleményében előfordulhattak olyan helyek, amelyek Németországot támadták, ezért Fleischhauer alezredek előtt ennel sajnálkozását fejezi ki.

„Orth. kóser

nyaralóhely

gyermeknek felügyelet mellett, mérsékelt áron, elsőrendű ellátás

WOHL IZIDORNÁL, Pásztó, Mátraalja

„Erger-Berger-Schlesinger . . .”

Irtta: SASS IRÉN

A napokban jelent meg a könyvpiacon Otto Zarek a kitünő német regényíró, Hortny Miklós kormányzóknak ajánlott, nagy Kossuth-életrajza. A grandiozus mű méltó feltűnést keltett mindenhol, ahol már tudomást szereztek róla, annál is inkább, mert jóleső a tudat, hogy a magyar nemzet halhatatlan szabadsághősét, Kossuth Lajosnét éppen egy német-szarmazású író állítja be a valóságának megfelelően, de minden sorából kiáradó, szinte vallásos elragadtatással úgy, ahogy Kossuth Lajos még ma is él a világ minden szabadságszerető népének fantáziájában.

Szűkebbre vonva érdeklődésünk körét, a hatalmas műből bennünket különösen megragadnak azok a részletek, amelyek Kossuth Lajosnak a zsidókhoz való viszonyát rajzolják. Nagyrészt közismert tényeket csoportosít ebben a tárgykörben a kitünő könyv, de oly szemléletesen és sorozatosan, hogy még azokat is meglepi, akik előtt az adatok már régen nem ismeretlenek. Elmondja a könyv, hogy milyen számosan vettek részt Kossuth felhívására a magyar zsidók és tegyük hozzá a még nem emancipált, a még nem egyenjogúsított, a jobbágytól is kevésbé számbavett magyar zsidók a magyar szabadságharc csapataiban, ahol hősiességgel harcoltak és küzdöttek nemcsak, mint közlegények, de igen sokan magas tiszti rangban, jelentős posztokon mint századosok, sőt vezérkari századosok is. S ha olvassuk ezeknek a zsidó szabadsághősöknek neveit, akik vér és életet adtak azért a hazáért, aki nem tartotta őket egyenrangú gyermekeinek, akkor mintha csak különböző jobboldali antiszemita lapok cikkeit olvasgatnánk, annyira szemünkbe ötlene a változatos, de egyformán nagyon „zsidós” hangzású nevek. A „Holländerek”, a „Rothfelder”, az „Eisenstädterek”, a „Schlesingerek”, tehát a különböző „erger-bergek”, igaz, hogy kissé más beállításban, mint amilyen beállításban jobboldali lapkollégáink ezeket a pronomszorosított

tan zsidó neveket szerepeltetni szokták.

Szinte felesleges e helyen ismételni, hogy milyen nagy számban vettek részt a magyar zsidók a 48-as szabadságharcokban, felesleges ismét leszögezni, hogy Klapka tábornok csapatának tizenkettődrésze zsidó volt, felesleges leszögezni, hogy mennyi egyéni hősiességgel tettek tanúbizonyságot ezek a zsidó önkéntesek, hiszen mindezt mindenki tudta eddig is, aki tudni akarta, s aki nem akarja tudni, az ezután sem fogja tudomásul venni.

Mi mégis mindenesetre leszögezzük Otto Zarek könyvének megjelenésével kapcsolatban, hogyha vérrrel kellett megváltani a nemzet fiaivá való avasításunkat, hát 1848/49-ben nagyapánk és dédapánk ezt a jogukat már megváltották vérükkel és halálukkal. És megváltotta a ma élő zsidóság is 1914/18-ban, a világháborúban késői unokáink számára is, akárhogy vélekednek az uszító hecclovagok a jobboldalon. Akármint mondanak is azok a hecclovagok, akik közül voltak, akik távolról sem láttak frontot, akkor, amikor a magyar zsidóság tízezer és tízezer áldozott magyarságáért. Anakronisztikus, furcsa és szinte nevetséges, magyarságunk és hazafias áldozatkészségünk bizonyítékaként az 1848/49-iki szabadságharcban való részvétellel hivatkozni. Fájdalmas tragikomikus, hogy *nyolcvanhét év előtti érdemeinket emlegetjük akkor, amikor husz év előtti érdemeinket, hősi halottaink még mindig friss sirjait, köztőlünk járó hősi frontharcosainkat hadőrzvegyeink és hadárvánk tömegét is el akarják vitatni tőlünk.*

No mindegy. A magyar zsidóság, amikor magyar hazafiasságának áldozatot hozott, sohasem kifelé akart ezzel hazafiasságát azoknak bebizonyítani, akik ezekre a bizonyítékokra hivatalból nem kíváncsiak. A magyar zsidóság mindig megelégedett azzal, hogy *hazafiságát a saját becsületét a saját lelkiismeretét és az elfogulatlan történelem számára bizonyította be.*

Az 1848/49-es zsidó szabadsághősök érdemei nem tudták megakadályozni *Tisztaeszlárt*, az 1914/18-as magyar zsidó hősi halottak és frontharcosok érdemei nem tudták elodázni a *kurzus*, de ennek dacára a magyar zsidóság tántoríthatatlanul haladt és halad azon úton, amit lelkiismerete és becsülete előír számára.

Az elismerésnek, a tények leszögezésének olyan injekciói, mint amilyen például Ottó Zarek Kossuth könyvének magyar-zsidó hazafiassági dokumentumai ugyan jólesnek nekünk, de elbizakodottá

nem tesznek bennünket. Hiába voltak az 1848/49-iki szabadságharcnak hősei a „Holländerek”, az „Eisenstädterek”, „Schlesingerek”, „Lévaiaik”, „Rothfelder”, „Arányiak” és „Hazaiaik”, el va-

gyunk rá készülő, sőt bizonyosak vagyunk benne, hogy a jobboldali sajtóban továbbra is tartani fogja magát az eredetileg Bach-korszakbeli sváb tisztviselők ellen íródott, de az antiszemita által ügyesen a magyar zsidók ellen kihazsnált hirhiedt dal arról, hogy Erger-Berger-Schlesinger, minden zsidó gazember.

Pedig márcsak az 1848/49-iki zsidó hősi halottak emlékezésébe névben talán úgy is lehetne ezt a manapság is nagyon közkedvelt nótáskát variálni, hogy: Arányi-Lévai-Hazai, a zsidó is hazafi. Vagy nem?

Erec Jiszrael földjének csupán 19 százaléka van megművelés alatt

Jeruzsálemből jelentik: Az „Alakdat Alarabia” című komoly arab közgazdasági újság, nagyon rövid cikket közöl a palesztinai mezőgazdaság helyzetéről. A lap szerint Erec Jiszrael földjének legnagyobb része nincs megművelve. Palesztina megművelhető földterülete összesen 26.158.000 dunámot tesz ki, amiből mindössze 6.610.848 dunám, vagyis 19% van megművelve. A megművelt föld 10%-át az utóbbi időben a zsidók művelték meg, akik új földterületeket szereztek és számos mocsárt kiszáritottak.

A fentiek szerint Palesztinában még mintegy 20 millió dunám föld hever parlagon és az angol kormány szerint Palesztinában már egy rófnyi föld sincsen.

Hotel Bellevue Pörtlach a/Wörthbersee

Előkező ház, szigorúan rituális vezetés alatt. Remek fekvés direkt a tó partján. Szép napos szobák folyóvízzel. Kitünő nemzetközi konyha.

Teljes Panzió:
Élő és utószobában 9 Schilling
Főszezonban 12 Schilling
Szabad fürdés és garage, nyitva májustól októberig. Kérjen prospektust.

Dr. Deményi Aladár a VII. ker. jelöltje

A Nemzeti Egység Pártjának VII. ker. listáján a fővárosi zsidóságnak egyik legértékesebb és legnépszerűbb tagját, dr. Deményi Aladár ügyvédet, m. kir. kormányfőtanácsost látjuk a harmadik helyen.

A listavezető Bessenyei Zénó orsz. képviselő, a Nemzeti Egység Párt egyik legtekintélyesebb tagja, s külön érdekessége ennek a listának az, hogy dr. Deményi Aladár a lista harmadik jelöltje hosszú idők óta nemcsak barátja, de ügyvéd-társa is a miniszterelnök bizalmas hívének, dr. Zsitvay Tibornak, akivel közös ügyvédi irodájuk van.

Ilyenformán nyugodtan mondhatjuk, hogy dr. Deményi Aladár, csakúgy, mint Gömbös Gyula miniszterelnök nagyon jól tudja, hogy dr. Deményi Aladár a VII. ker. listán való jelölése legelkérlelőbb bizonyítéka annak, hogy Gömbös Gyula miniszterelnök az országépítő reformkorszak politikájában igenis helyet akar biztosítani a magyar zsidóságnak is, s hogy ennek az elérésére tévedhetetlenül ki tudja választani a legmegfelelőbb férfiakat.

64. Magy. Kir. Állami Sorsjáték

Főnyeremény 40.000 ar. P.

17.000 nyeremény 250.000 ar. P. ért.

Nyeremények:

20.000 ar. P.

10.000 ar. P.

2-szer 5.000 ar. P.

4-szer 2.500 ar. P.

6-szor 2.000 ar. P.

10-szer 1.000 ar. P.

és még számos nagyobb és kisebb nyeremény melyek mind készpénzben fizetnek ki.

HUZÁS JUNIUS 12-ÉN

Sorsjegy árak:

Egész ar. P. 3.— Fél ar. P. 1.50

Kapható minden sorsjegy és főúrsítónál, valamint az összes dohányfőzsdékben. Postai rendeléseket a pénz előzetes beküldése után azonnal teljesít a Székesfővárosi M. Kir. Pénzügyigazgatóság Budapest, V., Szalay-u. 10.

Dr. Deményi Aladár ugyanis nemcsak kiváló tudású jogász, hanem végtelenül puritán, szimpatikus és úri gondolkodású ember is, aki személyében kitűnően reprezentálja a hazájához ragaszkodó, hazájáért áldozni akaró szorgalmas és tehetséges magyar zsidót.

Külön örömeinkre szolgál, hogy dr. Deményi Aladár nemcsak anyakönyvileg volt zsidó, hanem tettekkel és áldozatokkal is, mert hiszen örömmel kapcsolódott bele a zsidó közügyek intézésébe, mint a P. I. H. választmányi tagja. Ebben a minőségben mindig a valódi zsidó vallási szellemén nyugvó

Komját Ernő elnöki programbeszéde

Az V. körzet elnöki pozíciójába való beiktatásakor Komját Ernő felkiáltott, hogy a körzet elnöki programbeszédét mondott, amely célkitűzéseinek fogva megérdemli azt, hogy a legnagyobb nyilvánosság előtt ismertessük ezt, a zsidóság minden rétegére egyforma gondossággal kiterjedő, nagykonceptív elnöki programot.

Beszédeben Komját Ernő mindenekelőtt kegyelettel idézte Kramer Rezsőnek, a körzet egykori alapítójának emlékét, aki ezt a körzetet a konzervatív zsidóság egyik bástyájának szánta s mindig szigorúan vallásos zsidó szellemben vezette. Köszönetét fejezte ki továbbá Stern Sándornak harminc éves kiváló működéséért, amellyel mindig ügykezesen a körzet híveinek erkölcsi ügyét előmozdította.

Beszéde további részében Komját Ernő rátért azokra a nagyszabású feladatokra, amelyeket mint az V. körzet elnöke el akar végezni. Mindenekelőtt az istentiszteletek rendjét akarja szabályozni, hogy a templom hívősege között istentisztelet alatt olyan mély áhitat és olyan csend uralkodjon, amelyet a hely és alkalom szentsége méltán megkövetelhet.

További főfeladatának tartja Komját Ernő azt, hogy gondoskodjon az ifjúságról, amelyet minden erejével és tehetségével a zsidósághoz akar láncolni. A körzet már eddig is sok mindent tett az ifjúságért — mondotta Komját Ernő — de mindazt, amit értünk tettünk, megsokszorozva kell a jövőben áldozniok, hogy az ifjúságot hitéhez és felekezethez láncoljuk.

Othont akar építeni az ifjúságnak, hogy elvonja őket a káros és zsidótlan szórakozásoktól és egyébtől s hogy mód adjon nekik arra, hogy megfelelő környezetben zsidó szellemű szórakozásokban találják meg lelki kielégüléseiket. Az ehhez való pénz pedig nem a központtól fogja kérni, hanem saját maga fogja előteremteni.

zsidó kultúra, zsidó tudomány és zsidó irodalom ügyeit tartotta szem előtt.

Dr. Deményi Aladár jelölése nemcsak azért örvendetes, mert harmadik helye a listavezető Bessenyei Zénó bizonyosra vehető lemondása folytán kétséget kizárólag feltételezi megválasztását, hanem azért is, mert vele egy olyan értékes és hasznos tagja fog bevonulni a fővárosi törvényhatósági bizottságba, akinek munkásságára, tehetségére és tudására Budapest polgárságának a mai nehéz időkben okvetlenül szüksége van.

Dr. Deményi Aladár annyira népszerű, különösen a VII. kerületben, hogy az Egység Párt VII. kerületi listáján való szereplése nagymértékben fogja ennek a listának esélyeit biztosítani a fővárosi választásokon.

Az ifjúságról való gondoskodás keretébe tartozik még Komját Ernőnek az a nagyszabású és kitűnő eszméje, hogy a szegénysorsú barmicváknak a körzet adjon telfit és cidiáklit, hogy a gyermekek ne érezzék azt, hogy a körzet nem gondoskodik róluk.

Ami a zsidó kultúrát és irodalmat illeti Komját Ernő kultúrhatározat akar teremteni az V. körzetnek és az öregekről is gondoskodni kíván, amikor meg akarja szervezni az V. körzet aggházát. Befejzésül még megígérte Komját Ernő a rászoruló inségek további segélyezését és gyámoltatását s aztán megható módon fejezte be valóban nagyszabású elnöki munkaprogramjának ismertetését. Papi származására hivatkozással imádkozott községéért és a „jóvőrechecho“-val megáldotta a hitveket.

A jelen voltak, élükön Stern Samuval, a P. I. H. és Országos Iroda elnökével, valamint Eppler Sándorral, a P. I. H. főtáskarával nemcsak nagy elismeréssel, de meghatódottsággal is fogadták Komját Ernő szép és nemes elnöki beszédét.

Maimuni emlékünnepe Kaposváron. A kaposvári zsidóság a legméltóbb helyen a templomban, innepélyes keretek között kapcsolódott be Maimuni Mózesnek, a nagy zsidó vallásbölcsestésznek nyolcszázadik születésnapján világszerte megtartott emlékünnepek sorozatába. A feldíszített templomot megtöltötte a felhívott Szönyl Hugó dr., a hitközség kulturális szakosztályának elnöke köszöntötte, majd Herzog Manó dr. főrabbi tartotta meg a nagy és nehéz anyag fölünyes, teljes ismeretét tanúsító, az innephez és az innepelt emlékéhez egyaránt méltó előadását. Az eddigi kül- és belföldi sikeres szereplések híretől felcsigázott érdeklődéssel fogadta a közönség Feleki Rezsőnek, a drezdai opera volt magánénekesének énekszámait. A templomi kar precíz, kitűnő szereplése és Fleinig Alajos karnagynak tőle megszokott művészi orgonajátéka is nagy tetszést aratott a hallgatóságnál, amely a Himnusz hangjaival fejezte be a főlemelő innep-séget.

Érettségi találkozó és a zsidó kérdés

A történet 1917-ben kezdődött a Tavaszmező-utcai gimnáziumban: harmincegy ifjú érettségizett sikeresen Dr. Lévy Ede kormánybiztos úr előtt. A kormánybiztos úr egyidőben mennyiség-tanított ugyanebben az intézetben, abból a könyvből, amit ő maga írt. Balassa József a kitűnő tudós, magyar és német nyelvre oktatta a diákságot. Dr. Pethő Sándor tanár úr, a *Magyarság* jelenlegi főszerkesztője pedig történelmet adott elő. A római katolikusokat Bárdos főtisztelendő úr, a zsidókat pedig Dr. Horváth Dezső tanár úr vezették be a „hittan“ meszerü tudományába.

1917-ben, ha jól emlékszem — világháború volt. Az érettségiző diákok között, mintegy tizennégyen csukaszürkében feszítettünk és soronkívül vizsgáztunk, hogy minél hamarabb visszahessünk csapattestünkhöz.

A Tavaszmező-utcai gimnázium a Józsefvárosban van, ahol bizony szép számmal laktak — akkor — zsidó polgártársaink. Így következett be egy furcsa arányszám, amiről senki sem tehetett, de ami még esodálatosabb nem is akartak ellene semmit sem tenni.

Az történet ugyanis, hogy a harmincegy diák közül husz zsidó volt és ennek a husz zsidónak pontosan a fele — vagyis tizennégy ifjúból tíz, csukaszürke katonamundérban próbálta megoldani a nullára redukált egyenletet és a gömbháromszög cosinusának rejtjelmes titkait, valamint „a magyar halotti beszédét“ — *Vörösmarty lírájág“* című rövid irodalmi áttekintését.

Már nem emlékszem az egyes feleletek eredményeire; tény az, hogy a csukaszürkések közül senkit sem tartottak vissza azzal, hogy „Kedves fiám maga nem mehet a frontra, mert fizikából, vagy történelemből előbb le kell tennie a póterettségit“. Ellenkezőleg! a tanáruak és a miniszteri biztos úr maguk köré gyűjtötték a tizennégy „hadi önkéntest“ és magasan szárnyaló beszédben figyelmeztették őket a katona kötelességére és a hősi halál szépségeire. Emlékszem, hogy a beszédek közül mennyire kiemelkedtek azok a részek, amelyek „a Nemzet örök hádjáról“ el-méledtek igen hatásos módon.

Az érettségit követő banketten már csak a civilek vehettek részt, a „többiek“ az akkori időknek megfelelően, ismert és ismeretlen helyekre távoztak.

Azóta tizennyolc esztendő telt el. Volt egy Rády Antal nevű fiú, aránylag rossz tanuló és volt egy másik osztály-társunk: Pálfi Géza, aki olyan kövér volt, hogy Pethő tanár úr Hájfy-nak keresztelte el. Ő volt az osztály egyik legbutább diákja. Nem voltak csukaszürkék, sőt később sem lettek azok; illetve 1920-ban Rády és Pálfi az egyetemi külföldi ösztöndíjasok lettek, nyilván a Szerb-utca és az Egyetem-körül harok-

ban szerzett érdemeik elismerésüül.

De multak az idők. A különítmények kora is lejárt. Sok izgalmas esztendő pergett le, amíg elérkezett 1935, a reformoknak első esztendője, amikor Rády élharcos lett és Pálfi a Wolf-párt József-városi körzetének elnöke. Civilben Rády színész — a Nemzeti Színház segédrendezője, Pálfi pedig államtudományi doktor — előjárósági tisztviselő — a kedves nejjével együtt.

Ők ketten érettségi találkozózt hívtak össze néhány nappal ezelőtt. A találkozózon a harmincegyünk közül, mindössze huszonhárom jelentünk meg. Ketten kimentették magukat, csak öt renitens diákársunk tartotta magát távol a szép ünneptől. Ennek az öt fiúnak a nevét idepellegrézem: Károlyi Jenő, Dénes Miklós, Lichtenstein Ervin, Kulcsár Soma és Leviczky György.

Leviczky nem volt zsidó, Károlyi, Dénes, Lichtenstein és Kulcsár bizony azok voltak. Azért mondom, hogy voltak, mert 1917 decemberében — felekezeti különbség nélkül, ahogy mondan szokás, hősi halált haltak és ez a tény tartotta vissza őket attól, hogy az érettségi találkozón résztvegyenek.

Kerekes Gyula barátunk — a néhai Kerekes képviselő fia — ott volt és jókedvűen bizonygatta, hogy mióta a gránátzilánkok megszabadították jobb karjától, már csak a balban érzi a reuma hangulatrontó nyilallásait.

Egyszóval huszonhárom ültünk a Kispipe fehére terített hosszú asztala előtt és hallgattuk Pálfi, majd Rády nagy beszédét Pálfi ékes szavakkal ecsetelte azt a munkát amit ő végzett a „Keresztény Budapest megteremtése körül“.

Ilyeneket mondott:

— *En nem vagyok antiszemita, de ami igaz, az igaz... A zsidók elnyomják a keresztényeket!... A háborúban is láttuk, mind itthon lógtak, elszélték leg-szentebb ideáinkat és amíg „mi“ vé-reztünk a hazáért, addig ők meggazdagodtak.*

Rády sem hagyta magát. Mint tősgyökéres reformer, arról beszélt, hogy „a magyar hitlerizmus a jövő“... *A numerus clausus ki kell terjeszteni az összes foglalkozási ágakra.*

TUDOD MIT?

EGYÜNK

Frutti-1

STÜHMER GYÁRTMANY

Ő nem vonta kétségbe a zsidó „nagy tudását“, de a nemzeti életre veszedelmének tartotta ezt.

Igy beszéltek, vagy másfélórán keresztül. Hullottak a frázisok, mint a tavaszi zápor. Végre fölállt Kerekes, Meg-lévő karjával az asztalra csapott és csak annyit mondott:

— *Idé hallgassatok! En az hittan, hogy érettségi banketten hívtatok. El is jöt en, de aligha jönnek el még egyszer. Még csak azt jegyzem meg, hogy huszonháromunk közül tizennégyen voltak a fronton. Tizennégyből négy zsidó és egy keresztény elesett. En nem vagyok zsidó, de nyomorékká lőttek... .*

Azután felénk fordult. Hatunk felé, akik szerencsésen visszaióttunk, de közülünk csak egynek jutott a „Nemzet hádjából“ egy állás erejéig... Csendesen majdnem sutogva mondta.

— *Emlékezzetek a kis Károlyira, meg a Kulcsár Somára... En temettem el őket... Együtt feküsztek a Piave partján... Milyen jó nekik meg a Lichtensteinnak, meg a Dénesnek... meg a Leviczkynek aki aznap lett főhadnagy és levélírás közben érte... .*

— *Milyen jó nekik, hogy nem kellett előjöttük erre az érettségi találkozóra.*

— *Látod, milyen marha vagy — ezt akartam mondani Pálfiynak. Annak a Pálfiynak, akinek a nagyapját még Pitérinek hívták.*

De elkéstem, mert Rády és Pálfi már messze jártak. Othgagytak bennünket a tényekkel együtt. Megszóktak az igazság elől. Hogy hová azt nem tudom. Lehet, hogy a pártba. Lehet, hogy gyűlés-re, mert ugyebár választások vannak és nincs bankettekre szükség... .

D. DORMÁNDI EDE

A Pesti Izr. Nőegylet vasárnap, f. é. május hó 19-én, délelőtt 11 órakor leány árvaházának dísztermében (VII. Hungária körépkörút 149.) tartja 69. évi rendes közgyűlését, amelyre az egyesület tagjait és pártolóit ezúton tisztelettel meghívjuk.

A Bródy József és Fanny tüdőbeteg-gondozó intézet új vezetője. A pesti izr. hitközség előjárósága legutóbbi ülésében a Bródy József és Fanny tüdőbeteg-gondozó rendelőintézet vezető-rendelő orvosi állására dr. Gergely Jenőt nevezte ki.

A vallás gondozás kérdése

Irta: Dr. Balázs József,

a VIII. ker. vallás gondozó-ügyszintály elöljárója

Aki a magyar zsidóság jövője érdekében a hitközség vezetősége által kifejtett munkát, tárgyilagosan és kellő értelemmel figyeli, meg kell hogy állapítsa azt, hogy a munka eredményes és célravezető. Hogy a vezetőség munkájával a magyar zsidóság óriási többsége egyetért, meggyőz bennünket azon jelenség, hogy a vezetőség körül egyforma lelkesedéssel és kitartással tömörül minden zsidó ember, aki az országban valamely zsidó értéket vagy tekintélyt képvisel, akinek multja és jelenje nagy erőssége nemcsak a zsidóságnak, hanem az egész országnak is. *Jelenség, mely mindent megmagyaráz és igazol.*

A tervszerű munka, mely a kongresszus befejezésével megteremtette a magyar zsidóság közjogi és alkotmányos biztonsági helyzetét, most a magyar zsidó lelkek megművelését tűzte ki, mint a legközelebbi jövő programját.

A vallásos érzés ápolása, a vallási szellem erősítése és a zsidó sorsközösség tudatának terjesztése céljából vallás gondozó ügyosztályt létesített.

Szerencsés megoldásnak találom azt, hogy ezen munka a javaslat szerint a központból lesz irányítva. A magasabbrendű elgondolás eredménye a központosító irányítás elhatározása. A vallás gondozás sikeres vezetése, vallási etikai szempontból úgy kívánja.

Az eszme szolgálatába be kell kapcsolni mindenkit, aki a magasabb zsidó érdekek felismerésére lelki diszpozíciójával és egyéni intelligenciájával fogva erre alkalmas. Ki kell azonban kapcsolni mindenkit ebből a munkából, akit csupán és egyedül a személyi ambíció hevit. Azáltal, hogy az ügyosztály központi igazgatás alá került és az irányítás oly zsidó férfiak kezében van, kik valóban ezen követelményeknek meg is felelnek, kiküszöbölhetők lesznek azon zavaró

momentumok, amelyek az egyes körzetekben elég gyakran jelentkeznek.

Jelen soraimmal nem óhajtok direktívákat adni csupán néhány gondolatot óhajtom papírra vetni.

Történelmi tény, hogy minden állam tisztában volt és van a vallás államalkotó, államfenntartó erejével és óriási erkölcsi tartalmával és ezért minden állam mindenkor mindent megtett a vallási élet kimélyítése érdekében. *Eppen ezért az államhatalom mindenkor megbecsülte éppen a valláshoz való ianatikusan ragaszkodása miatt a zsidóságot.*

Évezredekben keresztül ebben az irányban fejlődött és létezett a világ és annak minden berendezése. Csak a legutolsó évtizedekben kapott iábra azon új irány, amely meg akarja dönteni a vallás erkölcsi és vezető pozícióját.

Szerencsére ezen áramlat megtört és meg fog törni ott is, ahol átmenetileg a korbácsot és puskát állították szembe a vallási törvényekkel. *Ma ismét a vallási és nemzeti érzés az a két hatalmas pillér, amelyen az államhatalmak nyugszanak.*

Ezt a mai helyzetet helyesen ismerte fel a magyar zsidóság országos vezetősége. Folyománya pedig ennek a felismerésnek éppen a vallás gondozás intézményes és országos megszervezése. Visszavezetése a zsidó lelkeknek abba a vallási mentalitásba, amelyben elődeink Istennek tetszően évezredekben keresztül éltek. Fejlesztési egyúttal a hazai iránti szeretet és hűséget, ez lesz ennek az ügyosztálynak a feladata.

Meg kell értetni hittestvéreinkkel, különösen az ifjúsággal, hogy sehol a világon nincs becsületes és tekintélyes embernek, ki vallását megtagadja és annak árulója lesz. Hogy az érvényesülés és egyes jelentős pozíciók elérése nem egyenlő hitének megtagadásával. Ezt senki sem kívánja.

Meg kell értetni minden hittestvérünkkel azt, mily óriási alkotó ereje van a mi vallásunknak és milyen fenségesekek a mi vallásunk törvényei.

Meg kell értetni eltévedett testvéreinkkel, hogy pusztán homokra épít az, aki a vallás megtagadásával célt akar elérni. A mai kor felfogása a legilletékesebb helyeken is az, hogy a vallási életet ki kell mélyíteni, mert csak így menekülhet meg az emberiség a végpusztulástól.

Eszméket azonban az emberi lélek csak úgy tud befogadni, hogy azok befogadására a lelket előkészítik és alkalmassá teszik.

És itt domborodik ki a vallás gondozás igazi munkája. Előkészíteni a lelkeket, felkelteni a zsidó öntudatot és önérzete, hogy azután befogadhassák a zsidó tanokat és zsidó kulturát.

Ez az elgondolás meg is jelöli azt az utat, amit meg kell tenni és megmutatja azt a területet, amit vissza kell hódítani. Elsősorban meg kell nyernünk a zsidó ifjúságot és minden olyan helyre kiterjeszteni munkánkat, ahol zsidó ember lakik és létezik.

Ezen az úton haladva a munka eredményes lesz.

A zsidót nem lehet védeni

A lengyel Sejmben legutóbb a kisebbségi védelem körül folyt a vita. Az egyik szónok kifogásolta, hogy a lengyelországi nemzetiségi kisebbségek egyenesen a Népszövetség védelme alatt álljanak, mert ez, a szónok szerint, mélyen sérti Lengyelország önértetét. Helyette a viszonyossági alapon való szerződés kötését kívánta életbeléptetni, még pedig úgy, hogy mindazokkal az országokkal, amelyekben lengyel kisebbség van és akiknek Lengyelországban kisebbségük van, szerződéses alapon való kisebbségi védelmet biztosítsanak egymásnak.

Eképen viszonyosság alapján közvetlen védelemhez juthat a lengyel Németországban, a német Lengyelországban, vagy ugyanígy a formában a kisebbségek Litvániában, Ukrajnában, Oroszországban, stb., stb.

Ezután a szónok így fejezte be beszédét:

— Igaz, hogy még mindig maradna Lengyelországnak egy körülbelül hárommillió nemzetiségi kisebbsége, a zsidóság, amellyel azonban semmiféle szerződéses viszonyba nem léphetünk, mert a zsidóságnak nincs állama és mindössze egy igen labilis, mandatóriatus alatt álló, országalapítási kísérletet tesz egyidejűleg Palesztinában.

A lengyel parlamenti szónok ezekben a szavakban a zsidókérdekre vélelőre tapintott rá. El lehet ismerni a zsidóságot nemzeti kisebbségnek valamely országban, de védelmet nem lehet a számára biztosítani, mert nincs országa, mely a kölesönös szerződést megkösse és aláírja tehát, (mint most Lengyelországban), nem marad más hátra, mint hárommilliónyi lelket magában foglaló tömegnek kiszolgáltatva maradni kormányok és hatóságok váltakozó szeszélyének, az ország kül- és belpolitikai viszonyai szerint változó hullámzásainak. S ebben a kérdésben a letragikusabb az, hogy, sajnos, be kell látnunk: Palesztina, mint zsidó állam nem képezhet kezest kisebbségi törvények miatt az országba nem szerződéseket s tényleg kell néznie, hogy hárommilliónyi fia, akit a beutazási törvények miatt az országba nem fogadhat be, külföldön a jogokon kívül áll s még annyi védelemben sem részesül, mint nála jóval kisebb lélekszámú, de erős államj háttérrel rendelkező egyéb nemzetiségek.

Ha nem tudnánk mi a gósz, ebből az egy esetből is megtanulhatnánk

Látjuk... halljuk... olvassuk...

Bemutakozott a reformnemzedék

A sokat vitatott és az érdeklődés keresztüztében

álló reformnemzedék világnézeti felfogásáról eddig keveset hallhattunk. A parlament megnyitása óta sokan hajlandók voltak a jobboldali lármázókkal azonosítani a reformnemzedéket. Választáselőtti programbeszédeikből is keveset halltunk itt a fővárosban, mert a reformnemzedékesek csaknem valamennyien a vidéken jutottak mandátumhoz. Most azután a fővárosi választásokkal kapcsolatban módunkban volt meghallani ennek a pártnak programját. Tekintve, hogy a párt jelöltjei egytől-egyik különböző jobboldali diákszervezetek volt tagjaiból rekrutálódtak, fővárosi bemutakozásukat jólesően meglepőnek és megnyugtatónak kell kijelentünk. Budán tartotta vasárnap a reformnemzedék vasárnap gyűlését, amelyen a párt egyik országgyűlési képviselője a párt célkitűzéseiben leszögezte, hogy a reformnemzedékesek felekezeti különbség nélkül mindenkinek megadják a megbecsülést és tisztázást, becsületes, panamamentes közéletet akarnak. Becsületes, komoly tiszteletreméltó program ez s minden pártereten felül is szimpatikus lehet mindenkinek ebben az országban, aki egyenlő jogok és egyenlő kötelességek mellett becsületesen és tisztességesen dolgozni akar a köztért. Hogy a 15 év előtti harcos és „kilengő” diákegyesületi vezérekből ma ennyire lehiggadt, az ország egyetemes érdekeit szem előtt tartó politikuskok lettek, annak nemcsak az a magyarázata, hogy a jobboldali diákevezérek 15 évvel idősebbek, tapasztaltabbak és tisztultabb látókörűek lettek, hanem bizonyítja azt is, hogy már akkor, 15 évvel ezelőtt sem tette ki a jobboldali diákszervezetek zömét és értékes elemeit a „kilengők”, a politikai duhajkodók, a felelősségtelenül, cél és haszon nélkül uszítók és gyűlölködők csoportja, amely azonban „egyéni akcióival” és hangosságával nem szimpatikus és komolyan nem vehető belyeget adott az egész jobboldali ifjúsági tömörülésnek. S amely személyében is, duhajkodó ténykedéseiben is elsüllyedt az elmúlt 15 esztendő alatt.

Akik megmaradtak belőlük, a komoly és értékes elemek, az ország egyetemes érdekeit, tehetséggel szolgáló tudó reformpolitikuskok, pártkülönbőség nélkül megérdemlik célkitűzéseik számára a szimpátiát.

Apponyi Albert szelleme az egyetemen

A Pázmány Péter egyetem 300 éves alapítási jubileumi ünnepélyén vasárnap déli előtt a diszduktorrá fogadott dr. Sipőcz Jenő főpolgármester, Apponyi Albert szellemét idézte, köszönő beszédében.

Valóban nagyok, nemesek, az igazi kultúra védőbástyájának kell lennie az olyan tudományos főiskolának, amelynek falai között olyan férfiú szelleme leng, mint amilyen a felejtethetetlen és halhatatlan Apponyi Albert volt.

Apponyi Albert a maga tisztult katolicizmusában, vallásának etikai törvényeit a mindennapi és politikai életbe is belevitte, számára a felebaráti szeretet, a Biblia szavain alapuló jog-, igazság-, és szabadság tisztelet élő elvek voltak, amelyeket nemcsak színes szavakban, de reális tettekben is érvényesíteni kell.

Am Pázmány Péter 300 éves egyetemén ma még mindig nem nyugodhat valójában az egyenlő elbírálás elvének alapján álló nagy katolikus Apponyi Albert szelleme, mert hiszen az egyetemen még mindig uralkodik a numerus clausus s azt valamennyien tudjuk, mikép vélekedett Apponyi Albert a numerus clausus „törvény” megszavazásakor 1920-ban s attól kezdve haláláig erről a szegény törvényről.

A Pázmány Péter egyetem 300 éves jubileumán ószinte szívvel kívánhatjuk, hogy jöjjön el mihamarabb az idő, ami majd Sipőcz Jenő diszduktor beszédét igazolja s a magyar egyetemek falai között valóban ott leghet a magyar történelem egyik legnagyobb kultuszminiszterének és legpuritánabb, legnemesebb karakterű államférfiának, Apponyi Albertnek szelleme.

Megkönnyítik a névmagyarosítást

A belügyminiszter legközelebbi rendeletet ad ki, amely meg fogja könnyíteni a névmagyarosítást. Ez a rendelet igen idősebb és régen nélkülözött hiányt fog pótolni.

Különösen a magyar zsidóság köréből hangzott el eddig sok jogos panasz, hogy tiszteletreméltó szándékukat, amelyet nevük megmagyarosításával s magyar nevével a magyar nemzethez való szorosabb kapcsolódásukkal akartak elérni, illetékes hivatalos közegek megnehezítették. Természetes, hogy ilyenformán kézenfekvő volt a következtetés, hogy névmagyarosítási kérvényeket illetékes közegek feleke-

zeti szempotok szerint és antiszemita tendenciával kezelik. Minden bizonnyal ezek a panaszok indokoltak voltak és igen

sok esetben a következtetés sem volt helytelen. Helytelenül csak ott vált, ahol egyes minisztériumi közegek egyéni elbírálását a belügyi kormányzatnak a névmagyarosításokkal szembeni hivatalos megkülönböztető álláspontjával azonosították. Elképzelhetlennek tartjuk, hogy a családnevek magyarosítását szorgalmazó belügyi kormányzat hivatalosan különbséget tenne a magyarosítani akarók között vallási szempontból, viszont elképzelhetlennek tartjuk, hogy a különböző bürokratikus hosszadalmasságokkal körülbástyázott régi névmagyarosítási eljárásban éppen a bürokrácia labirintja adott alkalmat egyes, esetleg nem zsidóbarát funkcionáriusoknak arra, hogy felekezeti túrelmetességüket a módjukban álló elbírálásnál érvényesítsék.

Ha a belügyminiszter rendelete tényleg rövid eljárásra fogja egyszerűsíteni a névmagyarosítást, bizonyosak vagyunk benne, hogy a magyar zsidóság körében meg fognak szünni az egyenlőtlenségek miatt állandóan felhangzó panaszok.

HANESER.

A debreceni zsidó Reálgimnázium Maimonides ünnepe. Szombaton délelőtt az önképzőkör idei záróülésének keretében tartotta a zsidó reálgimnázium a maga Maimonides-ünnepét, megemlékezve a nyolcszáz évvel ezelőtt született nagy zsidó bölcsről, akit az idén világszerte ünnepeltek. Az ünnepély központjában Grósz Ernő tanár emlékbeszéde állott, aki sorra ismertette Maimonides három főművét és rámutatott arra az érdekes tényre, hogy a nagy gondolkodó művei közül az vesztett legtöbbet aktualitásában, melyet nem a zsidóság, hanem az egész emberiség számára írt, míg zsidó vallás-erkölcsi művei, az azokban foglalt maagszatos és humánus erkölcsi elveknél fokva, ma is számot tarthatnak az egész emberiség érdeklődésére.

TIVOLI FILMSZÍNHÁZ
VI., NAGYMEZŐ-U. 8. TEL.: 23-0-49

Csütörtöktől, május 16-tól
Cary Cooper, Franchet Tone,
Richard Cromwell

Hindu lándzsás
A bajtársi önfeláldozás és szeretet apotheosisa 10 felvonásban.

Pick Fovell, Ruby Keeler, Pat C'brics

Tengerész kisasszony
Vigjáték 10 felvonásban.

V. György angol király ezüst jubileuma
HIRADÓK

Az előadások kezdete hétköznap 7/8, 9/10, 11/10 vasár- és ünnepnap 2 órától folytatódagosan
Az első előadás mérsékelt helyárakkal.
Jegyvételét hétköznap egy órával az előadás megkezdése előtt, vasár- és ünnepnap d. e. 11 ó.

A hitoktatás kérdéséhez

Irtta: Dr. KRÓN FERENC, a X. izr. községkerület elnökhelyettese

II.

E fájdalmas mulasztásokat, melyeknek óriási része van a kongresszus óta egymást követő generációk óta nagymérvű elvallástalanodásában, — most radikálisan pótolni igyekszik a Kiegészítő Szabályzat felekezeti s ill. vallásoktatási egész rendszere. Amennyiben három fokú hatóságot állapít meg ezen ügyek rendezésére s irányítására

Az első fokú hatóság: a hitközség s ennek keretén belül az iskolaszék. S amiként már a régi szabályzat is a középiskolai vallásoktatást is felsőbb hatóság felügyelete alá rendelte, ugyanez érvényesül most is, amennyiben továbbra is hatályában marad természetesen az 1906. évi 57121. sz. vallás és közoktatásügyi miniszteri rendelet értelmében az iskolaszék ama hatásköre, hogy felügyel a hitoktatásra úgy a hitközségi iskolában, valamint az izr. tanulók által látogatott középiskolákban is, viszont másodfokban, mint ellenőrző hatóság, a községkerület működik, amelynek hatásköre úgy az ifjúság vallásoktatására, nemkülönben vallásos nevelésére is kiterjed.

Ezzel kapcsolatban fenntartja a kiegészítő szabályrendelet a községkerületi tanfelügyelők intézményét. E szakfériai hivatásszerűleg fogják az ellenőrzést gyakorolni, évente kétszer a községkerület területén működő mindennemű iskola hitoktatását a legintenzívebben ellenőrzik, — az iskola-látogatásról értekezletet tartanak s az erről felveendő jegyzőkönyv a községkerület tanügyi bizottságához beterjesztik, mely viszont a harmadik fokhoz, az Országos Tanács (mint országos központi tanügyi főhatóság) mellé rendelt Orsz. Oktatásügyi és Közművelődési Tanácsnak felvénként jelentést fog tenni a tapasztaltakról s e Tanácsnak feladata többek között annak felügyelete s ellenőrzése is, hogy a vallásoktatásra vonatkozó intézkedések és szabályok betartatnak-e. S az esetleges szabálytalanságról az Országos Tanácsnak jelentést tesz, — intézkedés végett, viszont utóbbi az Orsz. Oktatásügyi Tanácsot felhatalmazhatja, hogy a sürgős, ideiglenes intézkedéseket saját hatáskörében megtehesse.

Míndezekből látható, hogy ezen új hatóságaink munkája nem az aktagvárásban, hanem ellenkezőleg, egy egészen új, zsidó vallási élet propagálásában s megteremtésében fog jelentkezni.

*

Hogy mennyire szívügye volt a szervezeti bizottságnak a vallásoktatás s az ifjúság vallásos nevelésének szigorú s következetes rendszere, azt legjobban illusztrálja a Szervezeti Szabályzat indoklásának ama megállapítása, hogy *jövönk a vallásoktatás helyes megszer-*

vezésétől függ, azzal áll és bukik.

Az eddigi hitoktatás eredménytelenségének egyik főoka természetesen abban keresendő, hogy a középiskolákban mindössze heti 2 órában van megállapítva a hittanoktatás. Ez kétségtelenül igen kevés és — sajnos — mint a mindemapi élet mutatja, a hitoktatáson kívül álló okokból, eme vajmi kevés órából is egy jelentékeny rész az év folyamán lemorzsolódik, úgy hogy maga az előírt nagy tananyag is, jó ha elvégeztetik, de hol van még az ennél sokkal fontosabb imák ismerete és gyakorlása s a zsidó vallási életet kereszttulakul hűződő szertartások és szokások megtanulása és frequentálása, amiknek elsajátítását még a szülői ház rendszerint vallási közömbössége is a legkedvezőtlenebbül befolyásolja.

Egyébként a már 1869-ben kreált Talmud-thóra iskolák most immár léteztettni is fognak s így a hitoktatónak és tanfelügyelőnek ezen intézmény révén bőséges alkalmuk fog lenni a mindkét nembeli zsidó ifjúság vallásos, gerinces és hitű zsidókká nevelni!

Visszatérve a tanfelügyelői intézményre, mely csak szórványosan érvé-

nyesült eddig egy-egy községkerületben, — hangsúlyozni kívánom, hogy — igen jelentékeny mérvben — a tanfelügyelők kezében van letéve felekezetünk jövője s így tehát méltán elvárható, hogy 100%-ig a kellő eréllyel, bölcsességgel s körültekintéssel s egyedül a szent célt tekintve, fogják majd ellátni szívvlelélekkel hivatásukat.

Beláthatatlannal jótékony hatással kecsegtet az Orsz. Oktatásügyi és Közművelődési Tanács felállítását, mely intézmény a vallásoktatás ügyét s a hitközségek keretén belül működő ifjúsági csoportok és közművelődési szervezetek tevékenységét lesz hivatva eredményesen s áldásthozóan irányítani.

Gondoskodás történik abban az irányban is, hogy a hitoktatás minden vonalon kellő pedagógiai készültséggel a támogatást tanusító végbírányítványomat még Kovnóban belevarttam a sapkám bélésebe s biztos voltam benne, hogy ott soha, senki fel nem fedezheti. Hacsak én magam el nem árulom. Amit kizárt dolognak tartottam. És mégis én voltam az, aki elárultam magamat.

Az Országos Oktatásügyi és Közművelődési Tanács lényegében belmsszios intézmény, mert az iskolán kívüli vallásos nevelés propagáló munkáját lesz hivatva harmadikokron végezni s így tehát az alsóbb fokú hatóságok ezirányú működését támogatni s ellenőrizni (Vége.)

A pesti zsidó ifjúsági csoportok tömörülése

A zászlobontás alkalmából május 23-án ifjúsági közvacsora lesz

A pesti izr. hitközség előjárósága legutóbbi ülésében a templomkörzetek, illetve növegyetek ifjúsági csoportjainak kérdésére hozzájárult ahhoz, hogy ezek az ifjúsági csoportok a hitközség kultúrtársadalmi ügyosztályának központi irányítása s ellenőrzése alatt tömörülhessenek. A pesti izr. hitközség előjárósága elhatározta, hogy teljes erkölcsi súlyával támogatni fogja. Ez a tömörülés arra van hivatva, hogy a vallási kulturát intézményesen terjessze a magyar zsidó ifjúság körében, a hitélet kultúrába és a hitközségi élet munkálkodásába bevonja ifjainkat, a szociális gondoskodás javukra megszervezze és ily módon az új magyar generációt felekezetünk minél értékesebb dolgozó tagjaivá nevelje, végül őket bármilyen szélsőséges áramlat ellenében a hitközség és vallásosság erejével körülvérezze.

Az ifjúsági csoportok kiküldöttjei a múlt héten értekezletre gyűltek egybe a hitközség előjárósági termében, ahol dr. Barna Károly, a kultúrtársadalmi ügyosztály előjárója közölte velük az előjáróság határozatát, amely az ifjúsági csoportok tömörüléséhez hozzájárult és az együttműködés központi irányításával, valamint ellenőrzésével a kultúrtársadalmi ügyosztályt bízta meg. Dr. Barna Károly előjáró kijelentette, hogy ezt a megbízatást örömmel váll-

alta és készséggel állítja a vezetésé alá álló kultúrtársadalmi ügyosztály munkáját az ifjúsághoz fűződő nagy célok szolgálatául. — Dr. Riegler Tibor szólt fel ezután az ifjúsági csoportok vezetői részéről, mindenkéltől köszönetet mondva Stern Samu elnöknek, aki az ifjúság ügyét oly készségesen felkarolta, dr. Barna Károly előjárónak, aki a mozgalom vezetését és szervezését vállalta, továbbá Eppler Sándor főtitkárnak, dr. Csérgő Hugó főjegyzőnek és mindazoknak, akik az ügyet szeretettel felkarolták. Ismertette ezután a tömörülés programját.

Az értekezleten végül elhatározták, hogy az ifjúsági csoportok tömörülése alkalmából ez év május 23-án, csütörtökön este 8 órakor ifjúsági közvacsorát rendeznek a pesti izr. hitközség Goldmark termében. Az ifjúsági csoportok ez együttes zászlobontása alkalmából Stern Samu, a hitközség elnöke fog beszédet mondani, de felszólalnak az ifjúság szónokai is. Az ifjúsági közvacsorán testületileg fognak megjelenni a pesti izr. hitközség előjárósági tagjai, a magyar országgyűlés felsőlházának és képviselőházának zsidó vallási tagjai, valamint a felekezeti élet vezetői, akiknek erkölcsi támogatása a tömörülés jelentős céljait mielőbb megvalósulásra segítheti.

Régi képek egy régi világból

XLV.

Hazaérkezésem Eüintében nagy és általános örömet okozott. Nemcsak szűkebb családom volt végtelenül boldog, de apám hívei is saját örömeiknek tekintették, hogy „Mordchelenek, a rabbi fiának hatorasz horoáhja van”.

Hazaérkezésem után az első hetekben nem akartak megszűnni a látogatások és a házunk állandóan teli volt vendégekkel. Az egész város apám méltó utódját látta bennem, jövődöbéli rabbijukat.

A jó vélemény még csak fokozódott, mikor gyakornokoskodni kezdtem az apám felügyelete mellett és „sejlekat paszkenoltam.” Kitiünő tudásom híret, kiünősen a helybeli mészárosok, hamarosan szétvitték a városban.

Arról természetesen mélyen hallgattam, hogy Kovnóban világi tanulmányokat is folytattam. Gimnáziumi tanulmányaimat tanusító végbírányítványomat még Kovnóban belevarttam a sapkám bélésebe s biztos voltam benne, hogy ott soha, senki fel nem fedezheti. Hacsak én magam el nem árulom. Amit kizárt dolognak tartottam. És mégis én voltam az, aki elárultam magamat.

Az eset a következőképp történt: Egy napon apám ajánlott levelet kapott Szkvirából, a kievi kormányzóságban lévő szülőfalujából. Nálunk, Oroszországban ugyanis nem a lakhelyén kellett kérni valakinek a külföldi útlevelét, hanem abban a városban, ahol született. Apám is külföldi útlevelet akart váltani, mert meg akarta kimélni magát a határon való átsempészés kényelmetlenségeitől, mikor az őszi nagyünnepekre, mint minden évben, Szadagorába utazott. Azonban azt hiszem, nem elegendő okmányt küldött Szkvirába és azért kérték tőle ajánlott levélben a szükséges okmányok utána-küldését. Ez az ajánlott levél okozta családomban az első botrányt s ez volt az oka annak, hogy egyelőre még csak családomon belül, alaposan kiab-rándultak belőlem, ugys, mint chassidból, de legfőképpen, mint rabbiból.

A levél ugyanis oroszul volt írva. Családom egyik tagja sem beszélte az idegen s tilos nyelvet. Apám tanácsalannul állt kezében a levéllel s én meggondolatlanul kivettem a kezéből, elolvastam s elmondtam annak tartalmát.

Apám megdöbbenve nézett rám, de egy szót sem szölt. Annál kétségbeesettebb volt anyám. Már tudta, hogy Kovnóban én is áldozatul estem a tisztatalan szellemnek. Se vége, se hossza nem volt a kétségbeesett szemrehányásnak, amivel apámat illette, aki mindenáron a megbízhatatlan, rossz hírű litvákok közé küldött tanulni engem, ahol persze négy és fél év alatt teljesen elrontottak. Engem is tömérdek szemrehányással illetett anyám, hogy miért okoztam neki ezt a bánatot, mit akartam elérni azzal, hogy megtanultam oroszul, s hogy mi a célom. Féltéken, de gyanakodva arra is célozgató kérdéseket tett, hogy nem jártam-e Kovnóban „osztályokat” is. Ezt persze már kereken letagadtam.

Elhatároztam, hogy őrizkedni fogok magamat a jövőben elárulni. Különösen akkor vigyáztam magamra, ha idegenek láttak. Minthogy képtelen voltam bizonyos társadalmi formákat mellőzni, például nem fordítottam el a fejem, ha egy nővel találkoztam, sőt kezet nyújtottam a lányoknak, ha az asszonyok „sejleval” jöttek hozzám, barátságosan leültemmel őket, sőt hébe-hóba még el is beszélgettem egyikkel-másikkal, züllőtséggem híre hamarosan kezdett kiszivárogni a városba. Ezért igyekeztem lehetőleg sokat egyedül lenni és magános elfoglaltságot keresni magamnak.

Mindenekelőtt kertet csináltam a házunk köré. Keserves munkával felástam az elhanyagolt földet és elhatároztam, hogy különböző színű és különböző fajtájú füvel fogom bevetni. De a növérem nagyon szerette a virágokat és végre az ő kérésére csináltam néhány virágágyat, amibe rózsát és mák-virágot ültettem. Alig volt készen a kertem, znyám szölt bele és követelte, hogy a kert legnagyobb részét nem füvel és virággal, hanem krumplival, hagymával és vörösrépával kell bevetni. Nagy lelki fájdalommal bár, de engedelmességgel minden kívánságának és végtelenül boldog voltam, szépen zödelöl kis kertemmel, mikor egy napon azután kétségbeesetten látnom kellett, hogy a parasztek disznói feltúrták és összetaposták az egészet.

Ez a nehezen megteremtett és gyorsan tönkrement kiskert valahogyan egész otthonvaló tartózkodásomat szimbolizálta. Nehezen megszerzett hátarám-

nak dicsőségét csak nagyon rövid ideig élvezhettem szülőfalumban, mert világi tanulmányaimnak híre csakhamar elterjedt és az elfogult chassidok végtére már olyan szörnyű bünöket is rámfogtak, amiket még álmomban sem követtem el.

Tény az, hogy barátkoztam a korombeli intelligensebb edinteil lányokkal s különösen olyanokkal, akik orosz iskolába jártak, ami persze azt hozta magával, hogy ezek a leányok nem származtak vallásos családból és távolról sem nyújtottak a chassidok szemében megfelelő társaságot a rabbi fiának és a község jövődö rabbijának. Különösen a gyógyszerész lányával való ismeretségemet vették töiem rossz véven, mert köztudomású volt, hogy a gyógyszerész leánya Odesszában orosz iskolába járt, állandóan oroszul beszélt és orosz irodalmat olvasott. Orosz nyelv és irodalom alatt itt általában minden idegen nyelvet és mindenfajta nem zsargon irodalmat kell érteni, amely világi tartalmánál fogva mindenképpen tilos olvasmány volt a chassid fiatalok számára. A gyógyszerész lányával sokat vitatkoztunk irodalomról, művészetéről, amikor esténként kísértünk a várost környező és a helyiség birtokosának tulajdonát képező kertekbe. Apám hível ezt a szórakozást úgy állították be, hogy Mordche, a rabbi fia, aki maga is rabbi „siksenek” udvarol. Később akadtak olyanok is, akik azt állították, hogy szombaton cigarettázni láttak, holott annakidején még egyáltalában nem dohányoztam s így valójában sem szombaton, sem máskor engem senki cigarettázni nem láthattott.

Ilyen és ehhez hasonló vádak keringtek rólam a városban és az idősebb generáció nyíltan állást foglalt ellenem. Viszont a fiatalok ragaszkodtak hozzám s azt mondták, hogy nekik felvilágosodott rabbira van szükségük s elég volt a régiszabású fanatikuskok szölet uralmából. A fiatalok szembeszáll-

Prima Orth. kóser
BOON csokoládé
egész éven át kapható
Gyár: Bpest, VIII., Kőrös u. 31.
Telefon: 37-6-87.

sát az öregek véleményével szintén az én rovásomra írták s végre már „chere-met“ követeltek mindazokra a fiatalokra, akik velem barátkoztak.

A fiatalok őszinte örömmre elszántan állottak mellém. Lassankint, amikor bizalmasabb lettem velük, elárultam nekik, hogy világi tanulmányokat is folytattam és az is kiderült, hogy Bar Rav alatt én írtam a különböző héber napilapokba. Ezt a fiatalság nem vette tőlem rossz néven, sőt akadtak sokan, akiknek egyenesen imponált széleskörű tudásom.

De testvéreim és anyám annál jobban kétségbe voltak esve. A család szegényfoltjának tartottak és átkozták azt a pillanatot, amikor engem Kovnóba küldtek. Különösen legidősebb bátyám, aki talán még apámnál is elfogultabb chasszid volt, hangoztatta kétségbeesetten, hogy miattam egyik testvérem sem fog rendes partiet köthetni mert a mi családukkal rendes család ezek után majd nem akar összeházasodni.

En védekeztem, amennyire lehetett, mert nem tartottam magam vétésnek és mert meg voltam győződve róla, hogy világi tanulmányaim csak hasznomat szolgálnak. A fiatalság mellém állása is hízelt önérettemnek és meg voltam győződve róla, hogy ha rá kerül a sor kitűnően meg fogok tudni felelni rabbi-feladataimnak. Mikor azonban az idősebb és ifjabb hívek között csaknem tettlegességig fajuló viharos viták törtek ki, az öregek követelték apámtól, hogy praktizálásomat szüntesse be. Félték tőle, hogy teljesen elrontom az ifjúságot.

Csodálatosképpen apám, noha fejlődés irányával minden valószínűség szerint nem volt teljesen megelégedve, nem foglalt el velem szemben kérelmetlen álláspontot. A praktizálástól ugyan felfüggesztett, de nem volt hajlandó teljesen lemondó és elítélő véleményt mondani rólam, mint ahogy a

fanatikusok ezt követelték tőle és végül — négy hónapi otthontartózkodás után — néhány hívével együtt azt határozta el, hogy egy évre ismét elküld

nagybátyáéhoz Szadagorába, ahol minden bizonnyal meg fogok térni.

(Folyt. köv.)

Pintér Miksa.

Stern Samu nagy beszéde mondott a kongresszusról és a zsidóság helyzetéről a hitközség vacsoráján

Csütörtökön, május 9-én rendkívül népes hitközségi közvacsora volt a pesti izr. hitközség Goldmark-terében és a díszes közönség soraiban ezúttal megjelentek a növegyetek vezetői is Vészi József-nével, Barucs Marcel-nével és Stern Samu-nal az élén. Testületileg jelent meg a hitközség elöljárósága Stern Samu elnök vezetésével, a pesti chevra kadisa vezetősége Kramer Miksa elnökkel az élén, a felsőházi tagok köréből megjelentek dr. Buday-Goldberger Leó, dr. Glückstahl Samu és Vészi József, a rabbiság tagjainak élén pedig dr. Hevesi Simon vezetőfőrabbi. Ez a közvacsora szolgált első alkalom gyanánt arra, hogy a pesti izr. hitközség tagjai részéről kifejezésre juttassák Stern Samu elnök iránt az elismerést és köszönetet a nemrég lefolyt izraelita országos gyűlés korszakos jelentőségű eredményeiért.

Mezőfi Vilmos, a zuglói imaegyesület elnöke volt a vacsora első felszólalója s ő juttatta kifejezésre ezt az elismerést és köszönetet, rámutatva arra, hogy amit a magyar zsidóság 1868-ban nem tudott megvalósítani, a mostani országos gyűlés megteremtett végre.

Stern Samu sámsoni akarattal valóította meg azokat a törekvéseket, amelyek az autonómia megalkotására irányultak és ennek az eseménynek fényét nem homályosíthatja el egy felekezeti lapnak az a rosszízű beállítás, amellyel a kongresszust „purimspiel“-nek próbálja feltüntetni. Az ilyen méltatlan beállításokkal szemben hitközsége és felekezete csak annál hűségesebb szertettel övezi körül Stern Samut, akitől hitközségünk és felekezetünk jobb jövőjének valóra váltását várjuk.

Hosszantartó, lelkes éljenzéssel ünnepelték Mezőfi Vilmos beszédének hatása alatt Stern Samu elnököt, aki általános figyelem között állott fel szólásra és

köszönetet mondva az üdvözlésért, mindenekelőtt a növegyet megjelent vezetőit és tagjait üdvözölte, hathatós támogatásukat kérve a zsidó munkában. A maga részéről is méltatta ezúttal a kongresszus jelentőségét, büszkén mutatta rá arra, hogy az országos gyűlés tanácskozásai és eredményei a legfelső hivatalos körökben is elismerésnek találta és ennek az elismerésnek kifejezést adott a kultuszminiszter is, aki a kongresszusi banketten megjelent és felszólalásában méltatta munkánkat. Ha pedig akadt egy felekezeti lap, amely farsangi komédiának nevezte a kongresszust, az megkapta a méltó választ a kongresszus záróülésén dr. Biedl Samu szegedi elnöktől, aki helyesen mutatott rá arra, vajjon mi történnék egy olyan felekezeti lappal, amely a katolikus nagygyűlésről, vagy a protestáns zsinatról merne efféle hangon írni. A zsidóság helyzetéről számolt be ezután Stern Samu elnök és beszámolt arról az illetékes helyen történt ismételt kijelentésről, hogy a magyar zsidóság jogait veszélyt nem fenyegetheti. Annak a reményének adott kifejezést, hogy a bizonyos körökben kétségtelenül megnyilatkozó antiszemita gazdasági élet javulásával enyhülni fog, ez a gazdasági javulás pedig hite szerint be is fog következni. Sainos azonban nálunk van egy belső antiszemitaizmus is, ami alatt bizonyos egyéni ambícióknak olyan érvényesülési vágyát kell érteni, ami a zsidóságnak csak ártalmára válhatik. Ebbe a kategóriába tartozik az a próbálkozás is, amely a legutóbbi választáson „zsidó pártot“ akart létesíteni. Mi, magyar zsidók, ennek a hazának egyenlő jogu polgárai vagyunk és ezen az alapon nem ismerhetünk el semmiféle „zsidó pártot“. Annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy a pesti izr. hitközség választópolgárai nem fognak bedőlni a demagog jelszavaknak, amelyeknek célgere alatt ez a furcsa párt toborozás folyik. A magyar zsidóság és a pesti izr. hitközség érdekeit, igenis, meg fogjuk védeni és kivezetjük a magyar zsidóságot mai nehéz helyzetéből. És ha nem is vagyunk Sámsonok, az akarat, ami bennünk van, amint ezt Mezőfi Vilmos mondotta, valóban számít akarat, oly akarat, amely valóra kell, hogy váltsa az annyira óhajtott boldogabb, jobb időköt.

A vacsora közönsége helyéről felállva, lelkesen ünnepelte Stern Samut s a lelkes közhangulatnak szép szavakkal adott kifejezést Gábor Gyula frontharcos, aki a vacsora utolsó felszólalója volt és szívből fakadó, meleg szavakkal hirdette a harmónikus együttműködés szükségességét a hitközség és a felekezet keretében.

Pilsudszki és a zsidók

Aki a elmúlt évszázad második felében Vilnában nevelkedett fel, mint Pilsudszki, kellett, hogy lássa a zsidó lakosság nehéz kinait, reménysegit és szenvedéseit, amellyel a cári uralom alatt szinte egybeforrott a lengyel néppel. Amikor Pilsudszki megkezdte politikai tevékenységét, mindkét nép-csoport sorsa önmagától egyesült nemzeti és szociális törekvéseiben. Mint a lengyel szocialista párt ifjúfunkcionáriusa kijelentette: a zsidók és az ő politikai elváratai szövetségek a közös elnyomó, a cárelleni harcban.

Négy évtizede majd most annak, hogy Pilsudszki ezeket kijelentette. 1894 őszén, mint a Londonban megjelenő lengyel újság, „Przedswit“ (Hajnalpirkadás) vilnai levelezője ezeket írja: Az ország litván részében a lakosság 14 százaléka zsidó. Jogtalanság, hogy ezek a zsidó munkások jólétüket az orosz forradalom győzelmétől várják.“ Pilsudszki élesen elenezte a zsidó-szocialista szövetséget, amely túlságosan szorosan együtt működött az orosz forradalmárokkal. Sokkal nagyobb ellensége volt azonban azoknak a vilnai zsidóknak, akik minden kénszer nélkül átvették az orosz kultúrát és az orosz nyelvet. Az volt a meggyőződése, hogy a zsidók elnyomatásának csak a lengyel szabadságharc győzelme vet véget. „A közös földön élő lengyel és zsidó munkásság szolidaritása az egyetlen biztosítéka annak, hogy függetlenségünket vissza fogjuk nyerni és ha a kapitalista rend jut vezetéshez, a zsidó munkás akkor is viszszanyeri egyenjogúságát.“ Pilsudszki kihangsúlyozta, hogy elvei nem pusztán kiáltott szavak. Ő elgondolásait meg is valósította és a „zsidó bajtársakat“ szolidaritásra és szoros együttműködésre szólította fel, biztosítva részükre az eljövendő szabad lengyel közársaságban a teljes egyenjogúságot, amelyért úgy nemzeti, mint gazdasági és politikai téren oly sokat harcoltak.“

Felix Perl, Hermann Liebermann, Schulmann és Diamand politikai munkatársai és barátai voltak és amikor Pilsudszki 1908-ban a forradalmi pénztár gyarapítása érdekében egy orosz pénzszállítom ellen támadást vezetett, a zsidó Perl volt az, akire rábízta legfőbb titkát.

Hűsz évvel ezelőtt, amikor a lengyel légiók megalakultak, hogy harcba szálljanak az oroszok ellen, a lengyel hazafiak sorában számos zsidó is fegyvert ragadott. Vitéz katonák és jó bajtársak voltak, sokan kitüntették magukat. A légiók 1917. évi ranglistájában számos zsidó nevet találunk a legénység és a tiszték sorában. Sokan közülük életüket és vérüket is feláldozták a szabad Lengyelországiért folytatott harcban. Csakúgy, mint ahogyan a legionisták sorában is ismeretlen volt az antiszemitaizmus, éppúgy a lengyel katonákat is meg lehetett ebben a többiekől különböztetni a zsidó lakossággal való bánásmódban.

Pilsudszki jóslatai mind teljesedésbe mentek és a cári birodalom után a központi hatalmak is összeroppantak.

A megszületett független Lengyelország első napjaiban sok helyen voltak ugyan zsidóellenes megmozdulások, de Pilsudszki már akkor is megmutatta, hogy ezekhez a kilengésekhez nem nyújt segítséget. Kihallgatáson fogadta a zsidó küldöttségét is és egy zsidó bankárnak, Kronenberg bárónak a házában akott annakidején, aki óriási összeget áldozott a lengyel szabadságért. A vezér meghallgatta a zsidók panaszait és kívánságait, amely elsősorban egyenjogúságot követelt a szabad és független Lengyelországban, másrészt pedig a zsidó nyelv szabad használatát és egyes ügyekben autonómiát követelt.

A lengyel alkotmány nem váltotta be mindezeket a kívánságokhoz fűzött reményeket, sok követelést azonban maradéktalanul teljesített. Azóta Pilsudszki hivatalos ügyekben nem is foglalkozott a zsidó kérdésekkel. A magánéletben fenntartotta az érintkezést öreg zsidó barátaival, amikor pedig mint a lengyel hadsereg legfőbb vezére a zsidó csapatok tisztelgését is fogadta, sohasem mulasztotta el kihangsúlyozni a lakosság minden rétege békes együttműködésének szükséges voltát. A lengyel hadseregnek Minszkbe való bevonulása után kijelentette, hogy nem ismer különbséget zsidó és keresztény, szegény és gazdag között és mindezek a kinyilatkoztatások azután az igazságtalanságok kiküszöbölését eredményezték.

A mai lengyel államban, amely nagyjában Pilsudszki államának mondható, a zsidó lét nem terhes és nem hátrányos. Miniszterek, tábornokok, sőt a diplomaták sorában is találunk zsidókat.

HIREK

ÉRTESETJÜK t. Előfizetőiket, hogy volt előfizetőgyűjtőnk, Oszmann Sándor lapunk szolgálatából kilépett s lapunk számára sem előfizetők gyűjtésére, sem semmiféle összeg felvételére nem jogosult. Az Egyetértés Kiadóhivatala.

Az Egyetértés t. Előfizetőihez. Nagyon kérjük t. Előfizetőinket, akiknek előfizetése lejárt, hogy sziveskedjenek előfizetéseiket 27.003 számú csekkszámára beküldeni. Minthogy ügynekeink nem tudnak az előfizetés lejártának időpontjára az ország minden területére pontosan eljutni, s minthogy idő előtt nem akarjuk t. Előfizetőinket a személyes látogatással zaklatni, nagyon kérjük t. Előfizetőinket, hogy idő és költségkímélés céljából a csekkszámánál való

előfizetésmegújítás egyszerű és közvetlen útját sziveskedjenek választani. Az Egyetértés Kiadóhivatala.

Ünnepi bankett dr. Zahler Emil tiszteletére. A Pesti Izr. Hitközség dr. Zahler Emil 10 éves előjárói jubileuma alkalmából június 4-én a Goldmark-teremben ünnepi bankettet rendez.

Frontharcos zászlóavatás. Szekszárdon vasárnap, f. hó 12-én frontharcos zászlóavatás volt, amely alkalommal elvitték a zászlót a zsidó templomba is. Dr. Rubinstein Mátyas főrabbi kitűnő beszédében egyebek között ezt mondta: „S beszél a frontharcos zászló frontharcosokról, nem osztály és felekezetszerinti frontharcosokról, hanem csak frontharcosokról, mert közösen, minden különbség nélkül mentek ök tűzbe, vérbe, a halál árnyékába a hazáért.“ A zászló megáldása közben többek között így szólt: „Légy egyesítő kapocs a hazaszeretet szent érzésében egymáshoz csatolva a haza összes fiait, hogyha ne talán újra útne az óra, ott álljanak ök mintegy áttörhetetlen ércfalanként, védve a hazát, kiviva szent jogait, hogy újra naggyá legyen e hon, boldoggá, dicsőségessé Magyarország, mint volt hajdanán.“

Gyászünnepegy. A Pesti Izr. Növegyet f. hó 15-én, szerdán délután négy és félóra kezdettel tartja meg leányvárházának templomában (VII., Hungária körépkörút 149.) elhunyt alapítóinak és alapítványozóinak emlékére a szokásos évi gyászünnepegyt, amelyre az elhunyt alapítók és alapítványozók hozzátartozói, az egyesület tagjai és árva-ház barátai és pártolói ezúton tisztelettel meghívattak.

Vértes Emil felsőházi tag. Közgazdasági és politikai körökben elterjedt a hír, hogy Vértes Emil, a kiváló közgazdasági szakember legközelebb a felsőház tagja lesz. Vértes Emil hosszú idek óta egyik legnagyobbtekinélyű vezető egyénisége különösen a fővárosi kereskedővilágnak, amelynek egyszerű egyéni érdemeivel a külföldön mindenütt számos barátot és eredményes összeköttetést szerzett. Mint a Nemzetközi Vásár lelke és szinte motorikus központja, évek óta hősies harcot folytat a magyar ipar és kereskedelem boldogulásáért és külföldi elismertetéséért és eme érdemei alapján emlegetik őt most igen beavatott politikai körökben a jövendő felsőházi tagok névsorában. Vértes Emillel minden esetre a magyar kereskedelem reprezentatív manje kerül be a magyar felsőházba.

„Ahol legnagyobb a veszély, ott legközelebb a segély“ mondja a példabeszéd. Vegyen államsorsjegyet és szerencsés esetben minden gondjától szabadul. Ha nem nyer, jótékonyágot gyakorol, mert az államsorsjegyek bevételeit jótékony célra fordítják. Sorsjegy ára: Egész ar. P. 3.—, Fél: ar. P. 1.50.

SIÓFOKON

Tel.: 372-57 és 345-02

FRÄNKEL orthodox kóser penzió és éttermei
ezidei szezonra ismét megnyílik Batthyányi-u. 16. sz. alatt. - Előzetes érdeklődés a budapesti étteremben Károly király ut 3/a.

Ocassió!

Ilyen még nem volt!

Ocassió!

500 drb paplan olesó kiárusítása!

Kloth paplan P 9.— +től.

Legfinomabb pehelypaplan P 60.— +től

Átdolgozások a legjutányosabb áron

Dunnából pehelypaplant készítek műselyem brokáttal P 22.— ért

PAPLANGYÁR: Budapest, VIII., Práter-utca 53.

A Pesterzsébeti Izr. Hitközség Kossuthfalva—Szabótelepi Templomkörzete e hó 5-én tartotta évi rendes közgyűlését. Az anyahitközség részéről jelen voltak: dr. Vincze Jakab elnök, dr. Krieshaber Béla főrabbi, Deutsch Sándor és Gönczi Gyula előljárók, a Chevra Kadisa részéről: Goldberger Jakab elnök és Rittersporn Mór alelnök. Bak Leó körzeti elnök tartalmas beszámolója, a zárószámadás és költségvetés elfogadása után, a hitközség és Szentegylet vezetői a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a körzet eredményes vezetéséről. A tisztújítás folyamán közfelkiáltással körzeti elnök lett ismét Bak Leó tanácsos, a hitközség közkezeltségnek örövendő elnökhelyettese, ki már 6 éve vezetői konzervatív vallásos irányban a körzetet. Elnökhelyettes: Koos Samu, titkár: Kálmán Lajos, titkárhelyettes: Lichtig Sándor, hivatalos kiküldött: Adler Mór, Gazdasági előljáró: Raab Jakab, gazdasági előljáróhelyettes: Rosenberg Jenő, szertartási előljáró: Feuer Dávid, szertartási előljáróhelyettes: Fisch Árpád, pénztáros, Intkovits Gyula, ellenőr: Klein Rudolf, ügyész: dr. Kemény Rezső, jótékonyági előljáró: Reiner Bernát.

A Belvárosi Izr. Nőegylet e hó 5-én, vasárnap délelőtt tartotta meg I. évi rendes közgyűlését, melyen megjelentek dr. Zahler Emil, a P. I. H. előljárója, Klein Miksa előljáró h. és Galambos Dezső, a hitközség jótékonyági ügyosztályának főtanácsosa. A testvéregyesületeket Eichbaum Mórné, Grünfeld Miksáné, Fellner Leoné, Rosenberg Sándorné és Székely Dezsőné elnökök vezették. Dr. Láng Lajosné

elnöki megnyitóját után dr. Simonyi Simon ügy. igazgató tartotta meg nagy tetszéssel fogadott beszámolóját az egyesület első évi működéséről és ismertette az egyesület ez évi programját. Szemeréne Herz Emma társelnök az egyesület vezetősége nevében, meghatottan köszönte meg a tagok agilis támogatását az első év nehéz munkájában. Dr. Zahler Emil előljáró a P. I. H. előljárósága képviselőként szólalt fel, örömeinek és megelégedésének adva kifejezést az egyesület első évi működése tekintetében és lendületes szavakkal serkentette az egyesület vezetőségét, további kitartó munkára. Neufeld Károly titkár ismertette az egyesület 1934. évi zárószámadásait és 1935. évi költségvetésirányzatát, majd Lampel Lipótné a számvizsgálóbizottság jelentését terjesztette be, melyeket a közgyűlés nagy tetszéssel vett tudomásul és a tisztikarnak a felmentvényt megadta. A tisztújítás során, az új alelnök, Csillag Rozsóné és az egyesület főtitkára, dr. Áldor Istvánné lettek. A mindvégig nagy érdeklődéssel kísért közgyűlés dr. Láng Lajosné elnökhelyettesi zárószóval ért véget.

ÚJ TELEPÜLÉS PESTKÖRNYÉKEN. Alig félóra Budapest Szivétől új parcellázás folyik, amely fekvésénél és Budapesthez való közelségénél fogva igen alkalmas arra, hogy egy nagyszabású villatelep létesüljön. **TÁRNOKLIGET** már edig is közel ezer villával rendelkezik, közvetlenül a balatoni műút és a vasútállomás mellett fekszik és a telkek otosóságánál fogva **(NÉGYSZÖGÖLENKENT MÁR HÁROM PENGŐÉRT IS KAPHATÓ)** igen alkalmas a mai rossz gazdasági viszonyok következtében, hogy tökélybevitel céljára szolgáljon, és mindenki elérhesse azt, hogy kevés pénzért a saját otthona örömeit élvezhesse. **INGYEN AUTOBUSZJÁRATOK** minden vasárnap és ünnepnap, iródk, Budapest V., Vilmos császár út 4., Károly körút 26., VII., Thököly út 30., IX., Ráday utca 1. Központi telefon: 21—5—04.

Kozma Ius meghalt. Nagy részvét mellett temették el Kozma Iust, a Kozma Lajos kalaposcég hirtelen elhunyt fiatal cégfőnökjét vasárnap délután a Rákócziúti temetőben. Kozma Ius közismert és népszerű tagja volt a főváros kereskedővilágának csakúgy, mint a fővárosi társaságának, ahol a rendkívül agilis, művelt és szimpatikus fiatal kereskedőnek rengeteg jóbarátot és tisztelőt szerzett magának. Az általános ismert és kitűnő Kozma Lajos céget példátlan munkabírással és szakértelemmel vezette és olyan tekintélyt szerzett magának a szakmában, hogy a kalaposok ipartestületének alelnökévé választották. Sirjánál Hevesi Ferenc rabbi gyászbeszéde után Vértés Emil a kereskedők egyesületének nevében, baráti köre nevében pedig Dénes Lajos tankerületi főfelügyelő mondtak beszédet.

A Balatonboglári hitközség örömhíre. Most május 1-én volt 25 éve annak, hogy Bráver Lázár rabbi helyettes mostani örökösén működik. Ezen 25 év alatt tehetségével, kiváló szónoki képességével, a vallásos érzés éber ápolásával az egész hitközség ragaszkodását vívta ki. A képviselőtestületi gyű-

lésen érdemeit jegyzőkönyvben fektették le. Az ünnepeltet számosan keresték fel személyesen és levelekkel, hogy jubileumán gratulálhassanak neki.

Női istentisztelet a Dohány-utcai templomban. A női istentisztelet Sövuoszig terjedő szombatokon délután 5 órakor kezdődnek a Dohány-utcai templomban. A május 18-án szombaton délután 5 órakor tartandó női istentiszteleten dr. Fischer Gyula főrabbi szónokol, az énekmuvészeti részt orgonával és a teljes énekkarözreműködésével Linetzky Bernát főkantort vezeti.

A VII. ker. Nőegylet május 22-én a Wechsellmann vakok intézetében (VII. Mexikói út 60.) kerti ünnepélyt rendez.

Az Országos Izr. Patronázs 25 éves jubileuma. Ezidén van negyedszázados évfordulója annak, hogy az Országos Izraelita Patronázs Egyesület megkezdte gyermekmentő munkásságát. Ezalatt a 25 év alatt az árva, úgyszóint a pusztulásnak kitétt és az erkölcsi zülles veszedelmének odadobott gyermekek és fiatalok százait mentette meg a társadalom és a zsidóság számára. Ezt az évfordulót díszközgyűléssel ünnepli meg, még pedig e hónap 21-én d. u. 5 órakor a Pester Lloyd Társulat dísztermében. Az évforduló jelentőségét és az Egyesület tevékenységének eredményeit méltatni fogják: Székely Ferenc udv. tanácsos és dr. Hevesi Simon vezető főrabbi elnökök, Havas Miksáné, a hölgybizottság társelnöke, Varsányi Géza titkár, Breuer Soma főrabbi és a vezető hatóságok és intézmények képviselői. Erre az alkalomra ünnepi verset írt és elmond Barát Endre, Hollán Lili szaval. Az Egyesület mindenkit, aki érdeklődéssel van a zsidó gyermekmentés munkája iránt, szívesen lát.

Az „AHÁVÁSZ RÉIM” Országos Felebaráti Szeretet Egylet (VII. Sip u. 12.) f. évi május hó 7-én tartotta választmányi ülését dr. Majtényi Nándor alelnök vezetésével. Hübisch Alfréd titkár ismertette az egyesület működéséről szóló jelentését. A zárószámadás elfogadása után az intézményi bizottság javaslatára elhatározott, hogy a székesfőváros VII. kerületében férfi szeretetotthont létesít. Majd kórházakat látogató és intézményi bizottság választotta meg. A tárgysorozathoz dr. Fischer Benjámin rabbi, elnök, dr. Farkas József, dr. Scheiber Lajos rabbik, Breitner Sándor, Guttmann Mór, dr. Farkas Samu, Reichenberg Jakab szóltak hozzá. Molnár Gyula, a jótékonyági ügyosztály elnökhelyettesének nagylelkű felajánlása után dr. Fischer Benjámin rabbi, elnök jelentette be, hogy megbold. édesanyja emlékeztére az egyesületben jótékony alapítványt létesít.

Felelős szerkesztő és kiadó:

PINTÉR MIKSA.

Előfizetési ára mellékletekkel együtt 40 pengő.

Kellner Albert könyvnyomdája, Budapest, VI., Hájós-utca 27. Tel.: 29-0-71 18-9-98. Felelős: Dr. Kellner László.

Budapest, 5695. Ijár 21.
1935. május 24.

Ara 40 fillér

XI. évfolyam 19-20. sz.

EGYETERTÉS

ZSIDÓ POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Thék Endre-utca 20

SZERKESZTI:
PINTÉR MIKSA

Telefon: 32-4-17. — Postatakarékpénztári csekk számla: 27.003

Vissza a földhöz!

(P) Nemrégiben itt járt egy berlini hölgy, Martha Goldberg kisasszony, aki elmondotta, hogy a berlini zsidók és általában a német zsidók miképpen igyekeznek segíteni magukon ma, amikor a zsidók Németországban a legtöbb foglalkozási ágból teljesen ki vannak zárva. Ez a hölgy ugyan hangsúlyozta azt, hogy azok az ipari és kertészeti, valamint egyéb mezőgazdasági telepek, amelyeket a berliniek a náciuralom óta berendeztek, kizárólag azt célozzák, hogy Németországban elhelyezkedni és megélni nem tudó zsidókat és különösen a munkabíró ifjabb generációt a palesztinai munkára előkészítsék, szavából azonban mi is tanulhatunk és a berlini zsidók által életrehozott ipari és főképp mezőgazdasági telepeket mi magunk is megvalósíthatnánk. Annál is inkább, mert ezeket a mezőgazdasági telepeket nemcsak a berlini zsidók valószínűleg meg, hanem találhatunk ilyet Délfranciaországban, Ausztriában, Törökországban és legnagyobb mértékben Szovjetországban is. A mezőgazdasági telepek tehát a zsidóknak Európa különböző országaiban egzisztenciális lehetőséget nyújtanak ott is, ahol a zsidók polgári egyenjogúságban élnek, ahol nem kell szánni azzal, hogy hova-tovább nagy tömegek hatalmas válnak a Palesztinában fognak csak életlehetőséget találni.

Ha a zsidó mezőgazdasági telepekről szólva, figyelmen kívül hagyjuk az oroszországi telepítéseket, amelyet Biro-Bidzsanban és a Krímben, tehát Oroszország mezőgazdaságilag legkisebb területein óriási arányokban maga az állam intéz olyanformán, hogy az oroszországi zsidó mezőgazdasági telepítések bizonyos fokig autonómoknak tekinthetők, s kvázi az orosz szovjetek szövetségében maguk is egy kis szovjetet képeznek, amelyek minden állami segédlet nélkül a különböző nemzeti-

segü zsidók belső erejéből jöttek létre. Hozzánk legközelebb az ausztriai telep áll. Tudjuk, hogy ez a telep alig két éve alakult meg s igen rövid idő alatt Bécs környékén egy virágzó konyhakertészeti, baromfi és egyéb mezőgazdasági terméki zsidó telepet eredményezett. Ezen a telepen, amely egy-kettő-három és maximálisan öt hold területű törpebirtokon különböző önálló családi egzisztenciát nyújt, olyan zsidók dolgoznak és élnek meg, akik az idő szavát megértve felhagytak az intellektuális és részben a kereskedelmi és ipari pályákon való elhelyezkedés meddő harcával és fiatal energiájukat, munkakészségüket egy olyan egzisztenciális szolgálattal állították, amely természetesen a profit lehetősége nélkül, de háborítatlan nyugodt életet biztosít számukra. Ezek a zsidó családok törpebirtokaikat önmaguk művelik meg és azokon mindössze azt és annyit termelnek, amennyi a család megélhetéséhez szükséges. Ugyanez a helyzet Törökországban, ahol az ausztriaiánál jóval nagyobb kiterjedésű, Fekete-tengerparti földrészeket kezdődött el és folyik még most is az állandó telepítés.

A zsidóknak a földhöz való visszatérése ebben a formában mindenkinek csak szimpatikus lehet. Szimpatikus lehet a városi elemeknek, akiket a zsidó munkanélküliségnek a városokból való részbeni kivonulása bizonyos fokig tehermentesít. És szimpatikus lehet a parasztságnak, akiknek a törpebirtokos, csak a maga és családja számára termelő zsidó paraszt nem jelent konkurenciát, nem jelent versenytársat.

Más, morális oldalon is csak előnyöket várhatnánk egy ilyen magyarországi zsidó telepítéstől. A magyar nép eredendően lelki alkatánál fogva nem ismeri a gyűlöletet. Józansága, elfogulatlan ítélőképessége gyorsan meg tudja értetni vele, hogy ki barát számára és

ki ellenség. Ott, ahol a zsidóság a vidéken szoros közelségben él a magyar parasztsággal, soha az antiszemitizmusnak még az árnyéka sem fejlődhetett ki. Számtalan vidéken, ahol a szomorú emlékeztető kurzusban zsidóüldözések voltak, rendszerint idegen vidékekről érkező rendbontók támadták meg a zsidókat, akiket éppen saját falujukbeli parasztok védték meg a támadással szemben. Azonban az a paraszt, akinek a főváros és általában a nagyvárosok idegenek, természetesen idegennek fogja találni a zsidóság tulnyomó többségét is, minthogy a zsidóság tulnyomó többsége városi lakos. Ezért olyan könnyű uszítani a parasztot a pesti zsidó ellen még akkor is, ha a saját falujabeli zsidókkal a legjobb barátságban él és velük semmi baja nincs.

Ezek a települések, tehát társadalmi szempontból mindenképpen üdvösen hatnának közre az emberek közötti megértés és megismerés művében. Közlebbjutva egymáshoz a paraszt és a zsidó, ugyanazon életfeltételek között, ugyanazon életformában élve, feltétlenül hamarabb megértene egymást s elűnnék mindkét részről a meg nem ismerésen alapuló idegenkedés. A törpebirtokos zsidó, aki a parasztnak konkurenciát nem jelentene, a maga nagyobb iskolázottságával és kultúrájával egyebekben is feltétlenül hasznos lehetne a közéletben élő parasztságra nézve.

Mindezek pedig annak kapcsán jutnak eszembe, hogy itt Pest környékén egy nagybirtokos, akit ez a gondolat nagyon megragadott, hallatlanul olcsó áron volna hajlandó zsidó telepítés céljaira nagyobb földterületet birtokából átengedni. Olyan előnyös vétellel lehetne megszerezni közel Budapesthez egy kertgazdaságoknak és törpebirtokoknak megfelelő földterületet, hogy ezt az összeget akár még a kisbirtokra igényt